

455
**Ü
ÜN**

**N1-2
JANUAR-
FEBRUAR
1936**

Tallinna Linne
Keskraamatukogu

ILUKIRJANDUSLIK RAAMAT-AJAKIRI

HUVITAV RAAMAT

ilmub 1936. aastal

2 korda kuus, igal 1-sel ja 15-ndal kuupäeval,
aastas 24 iseseisvat raamatut à 64 lehekülge

Vastutav toimetaja Georg Naelapea
Väljaandja: „Kirjastus Olion“ Tallinnas.

HUVITAV RAAMAT taotleb raamatu-aasta sihte: Eesti välja-
anne olgu hää ja odav!

HUVITAV RAAMAT on määratud igapähele ja igale kodule. Ta
on sõbraks kõigile neile, kes peavad lugu
hääst kirjandusest. Ta on mõnus vest-
leja ja huvitav kaaslane reisil: ilmub
tasku kaustas, vastupidavas brošüür-
köites.

HUVITAV RAAMAT tahab avaldada eeskätt eesti autorite
töid, annab aga ka ruumi parimaile
väliskirjanike toodetele.

HUVITAV RAAMAT on odavaim rahvaraamat. Kr. 4.— eest
saab tellija 24 raamatut à 64 lhk. —
aastas üle 1500 lehekülge teksti.

Iga raamat sisaldab autori pildi ja eluloo.

Tellimise hind
ühes posti saatekuludega:

12	kuuks	—	kr. 4.—
6	„	—	„ 2.—
3	„	—	„ 1.—
2	„	—	„ 0.75
1	„	—	„ 0.40

Tellimisi võtavad vastu:
Kirjastus OLIONI kontor,
kõik E. Vab. postiasutused,
raamatukauplused, ajakirj.
kontorid ja teised kuukirja
OLIONI tellimiste ja kuulu-
tuste vastuvõtjad.

Üksikmüügil iga raamat 20 senti.

Kõige kergem ja lihtsem on „HUVITAVAT RAAMATUT“
tellida lähemast postiasutusest, avaldades postiametnikule soovi
maksta

„Kirjastus Olioni“ posti jooksvale arvele nr 556
tellimisraha. Sissemaksukaardil on sõnumite jaoks vastav
ruum, kuhu tuleb märkida oma aadress ja teade, mis ajast mis
ajani „Huvitavat Raamatut“ tellitakse. Soovi korral tellib ka
postiasutus ise Teile „Huvitava Raamatu“, kusjuures tellijal
tuleb ainult teatada oma aadress, tellimisaja kestvus, ja raha
maksmise kohta kviitung vastu võtta.

Kirjastus OLION

Tallinn, Rataskaevu 6—2.
Telef. 446-52. Posti jooksev
arve nr. 556.

Esindaja Eestis:
[Logo] [Logo]
PROV. J. LILL
TARTUS

Käsi-, trümmoo-, seinä-, lauapeegleid
ja teisi klaassaadusi kõige rikkalikum-
as valikus ja soodsail tingimustel
soovitab peeglitööstus

A. LODERAUD

Tartus, Uueturu 11, telef. 501.

OLION

KUUES AASTAKÄIK

N 1/2 (64/65)

JAANUAR
VEEBRUAR 1936

„OLION'I“ JUUBELI-NUMBER

SISUS: 4435

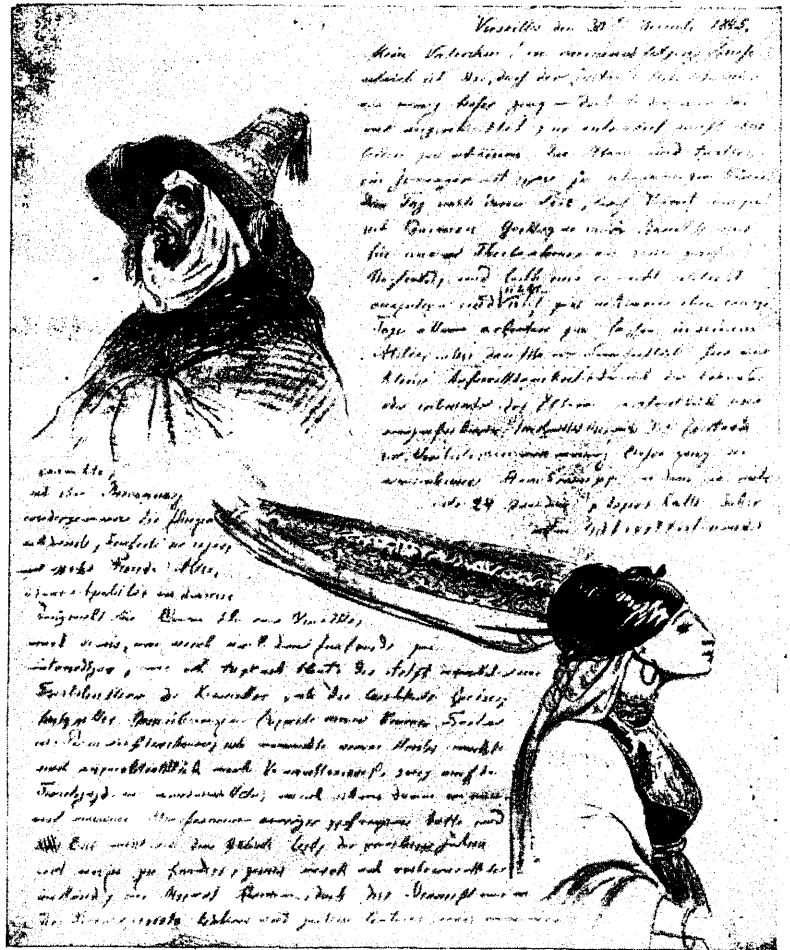
Tallinna Linna
Keskraamatukogu

Rein Olbrei: Tunnustusrõõm, art.
 G. N.: Viis aastat võitlust. Olioni juubeli puhul.
 J. Org: Rahvuslik deserteerimistung, art.
 Rein Olbrei: Veel Marest ja ta pojast, art.
 Näitus „Naine ja raamat“, art.
 Portselaninäitus Tallinnas.
 Herbert Haljaspõld: Antiqua ja fraktuur, art.
 Ränimees: Sophia Vardi ja Kustas Utuste, art.
 —õld: Peter Zoega v. Manteuffel, art.
 E. Maddisoo: Mõtteid uuest põhisäädusest.
 V.: Ervin Uiho „Kuldkörte igatsus“, arvust.
 Bernhard Linask: Üle kahe haua, romaan.

Maalinguid, skulptuuri, joonistusi: Jean Marc
 Nattier D. J.: Madame de Laporte Dianana (kaanel).
 Sisus töid: W. Timm'ilt, J. Šiškin'ilt, Paul Goudreaux'lt,
 Ed. Ole'lt, Konstantin Niländer'ilt, Antoine Watteau'lt,
 S. Štšedrin'ilt, J. Ingres'ilt, J. Pütsepp'alt, Nikolai
 Triik'ilt, K. S. Petrov-Vodkin'ilt, Amandus Adamson'ilt,
 Borovsky'lt, M. Taevere'lt, R. Tiitus'elt, H. Mu-
 gasto'lt j. t.

Šarže prof. G. Suits'ist, mag Johannes Aavik'ust,
 V. Ormisson'ist, A. Starkopf'ist, J. Vahtra'st, A. Vab-
 be'st, V. Melnik'ust.

Pildistusi: J. V.: Kaks fotot. J. Martin: Uisutaja.
 Armin Lomp: Eesti-Vene rahudelegatsioonide lõpp-
 koosolek ja rahu allakirjutamine Tartus. — Esimene
 raamat eesti naise sülest. Kustas ja Maarda Utuste
 ja nende poeg Reljo. K. ja L. Eenpalu. Hr. ja pr.
 Veermaa. E. Maddisoo. Härra Tenson. Hr. R. Ni-
 gol abikaasaga, major Tilger, hr. Viks. Siseministee-
 riumi juhte ja ametnikke. — Méréville' pargi üldvaade
 (gravüür), Moodne klassilises stiilis aed Bagatelle's,
 Kujud elavast mirdist — pilte aedade ilust. Inkle ja
 Jariko —Fr. W. Willmann'i Juttude ja Mõistatuste
 raamatust. Esimene raamat eesti naise sülest. Elevan-
 diluu kunstis, portselanvaasid ja märgid, tinakannud.
 J. t. fotod.

Esimene lehekülj Wilhelm Timm'i kirjadest oma isale
 30. XII 1845

ÜLD- JA VASTUTAV TOIMETAJA:
 GEORG NAELAPEA
 VÄLJAANDJA: KIRJASTUS OLION
 TOIMETUS JA TALITUS:
 TALLINN, RATASKAEVU 6—2, TEL. 446-52
 TOIMETAJA KÕNETUNNID: 10—11 h.

ILMUB KORD KUUS TALLINNAS
 TELLIMISHIND: 1936. AASTAKS KR. 5
 6 KUUKS KR. 2.50, 3 KUUKS KR. 1.50
 1 KUUKS 50 SENTI. ÜKSIKNR. 50 SENTI
 „KIRJASTUS OLIONI“ POSTI JOOKSEV
 ARVE: NR. 556

TUNNUSTUSRÕÕM

KAKS inimest kohtuvad tänaval. Nad on võõrad ning mööduvad teineteisele tähelepanu pöörmata.

Teised kaks kohtuvad. Nood on tuttavad (Tõeliselt tuttav olla tähendab üksteises midagi hinnata), ning nad tervitavad teineteist möödudes.

Esimesed ei jätnud üksteise hingeelule peagu ühtki jälge; teiste tervituses aga avaldus vast väikene hingelise soojuse kiirekene. See võis olla vähenegi sümpaatia avaldus, kuid ta oli midagi.

Mis oli siis see soojuse kiirekene sisuliselt? — See oli väikene hingelise energia võimendus, mille kooskõlalised isikud üksteises tekitasid.

Teame, et kooskõlal on energiat võimendav omadus. Teades ka, et elu oma põhiolemuses on energia elevus, mõistame, et siin on eluline tegur, mis suuteline meie energiat positiivselt mõjutama. Nimetame seda tunnustusrõõmuks.

VÕIME olla rikkad varalt, ilult, hingelt, kuid kui puudub sääljuures vastastikune tunnustus, siis meie ei tunne seda rikkust; me tundume endale vaesena. Järelikult alles tunnustus annab meile õige enesetunde; loob selle õhkkonna, milles endid inimesena ning õnnelikuna tunneme. —

Toogem analoogia orgaaniliselt alalt.

Organism võib olla toidetud rikkalikult muna-valgega, rasva ja jahuainetega, kuid kui sääljuures puuduvad teatavad vitamiinid, siis on sellest kõigest ikkagi vähe tervisetundeks. Meie organism vajab päälle otseselt toitvate ainete veel teatavaid elulisi vitamiine, et olla terve ning elujõuline.

Fot. J. V.

Samaselt võiksime võrrelda rõõmu vitamiinidega, rakendades seda olulise tegurina meie elukorraldusse.

Inimene vajab tunnustust, et tunda end õnnelikuna, täisväärtusena ühiskonnas. See ei tohi olla teeseldud viisakus. Ainult tunnustus, mis lähtub meie tötundest, südamest, on suuteline kinkima rõõmu.

MÕISTES, et õnnetunne on ootamatult saavutatud energiaküllus, mõistame ka, et vastastikune tunnustusrõõm sisaldab endas osakese õnnetundest. Kui meile kooskõlalise isiku tervitus või lähesus annab väikesegi energia võimenduse, siis võime mõista, miks hindame endale kooskõlalist sõpraderingi nii väga.

Teame, et meie ei suuda kinkida oma pilku ebasümpaatsele isikule, kuna sümpaatsele kingime selle seesmise rõõmuga. Mis see on? Meie vajame teda. Olles kooskõlaline, ta on meile eluväärtuslik ja seega meie tunnustuse vääriline. Kooskõla võimendab ning kinnitab meie hingejõudu, kingib meile seesmise rahuldustunde.

Miks väldime endale ebasümpaatset isikut? — Too on meile hingeliselt võõras, ebakõlaline ja seega pole suuteline mõjuma meie hingeelule võimendavalt. Ta võtab meilt, ilma et ise meile midagi suudaks pakkuda. Tunneme end tema seltsis nagu vaesenevat ning selle vältimiseks loomusunniliselt hoidume temast eemale.

Peame teatavaid isikuid enda sõpradeks. Mis see on? — Sõprus tähendab hingelise energia vastastikust vahetamist ning üksteise kestmist hingelist võimendamist. Siin on see energia võimendamise nähe juba püsivalt rakendatud.

Meie armastame teatavat inimest. Mis see on?

Armastus on vastastikuse elulise energia võimendamise kõrgeim avaldus. Armastuse kooskõla võimendab inimestes niipalju energiat, et see võimaldab uue elu tekkimist.

ENAM rõõmu, enam päikesepaistet meie ellu!

Töörõõm ning tunnustusrõõm — need käigu käsi-käes. Õnnestunud teole järgnegu ka avameelne tunnustus.

Sport on õpetanud meid avameelselt tunnustama ka oma võistlejagi saavutusi. Õppigem sellist avameelset tunnustust ka eluvõistluses endas.

Tunnustus võimendab elujõudu. Tunnustagem üksteises avameelselt seda, mis meis eluväärtuslikku ning kinkigem seega üksteisele rõõmu, sest rõõm on elumõtte kandja.

Kadedus on vaesustunne, saamatuse mürgine keldritaim. Milleks mürgitada end sellega?

Kes midagi suudab, kes on elujõuline, — see ei kadetse, vaid tegutseb, rõõmustades enda edust, tunnustades teiste edu.

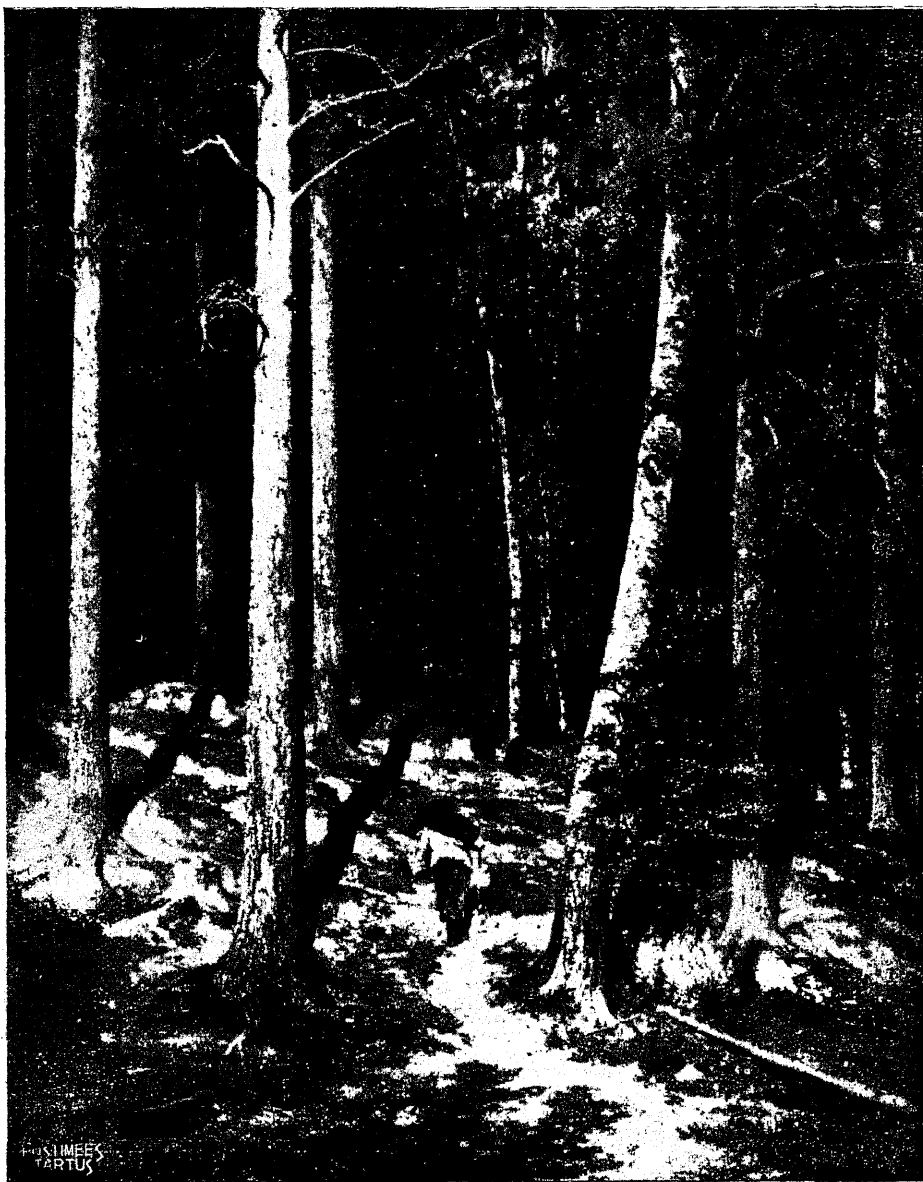
Tal ei tule puudust rõõmust, sest mida enam ta annab, seda rikkamana ta end tunneb.

Arenegu meie homme päev, meie tulevik, rõõmu tähe all. Saagu meie elu õilsaimaks ülesandeks — õppida kinkima rõõmu.

Seega õnnestame nii teisi kui ka ühtaegu iseendid.

Seega jõuame lähemale tõelise inimsuse ideaalile.

Rein Olbrei

I. ŠIŠKIN

MÄNNIMETS ÖHTUL

Viis aastat võitlust

Ajakirjast „OLION“ on kasvanud välja „KIRJASTUS OLION“

JAANUAR 1930. Tartus.

Postimehes ja ühes Tallinna ajalehes ilmub lühike sõnum: „Neil päevil on oodata illustreeritud kuukirja „Olion“ ilmumist. „Olion“ on uudne kuju me ajakirja literatuuris ja käsitleb kõiki kultuurialu.“

Ettevaatuse pärast ei sõandata palju rohkem ütelda. Tuleb ju ära oodata, milliseks just ta väärtus tõeliselt osutub, kui ta on ilmuma hakanud.

Ilmub *Olion* nr. 1, trükituna *Postimehe* trüki-kojas Tartus. Esimeses nr-is kirjutavad: Gustav Suits, Jaan Kärner, Joh. Aavik, Oskar Luts, A. Jürgenstein, O. Loorits, E. Hiir, M. Jürna, Jul. Mägiste j. t. Illust-ratsioonid, osalt kriitpaberil, A. Põllusaar'elt, A. Star-kopf'ilt, R. Paris'elt, R. Tiitus'elt, Nikolai Triik'ilt j. t.

Postimehes, Päevalehes, Vaba Maas ja Kajas Olioni kuulutused.

Kohvikuis elevus-ärevus. Miks? *Olion* on parem kui seda oodata teatud. *Olionis* nr. 1 ütleb Gustav Suits kõvad sõnad *Kirjandusliku Orbiidi* (Schützi-rühma) aadressil...

Olion käib käest kätte, *Olioni* loetakse.

Talitusesse ilmub... tüse maamees ja tellib endale esimesena *Olioni* terveks aastaks. „Käsiraha“ on saadud. Huvitav, et mitte haritlaselt. Ja huvitav, et kogu *Olioni* pärastise ilmumise aja kestes tellijaskond maalt ületab kaugelt *Olioni* linna-tellijate arvu. See seletub maa tahtega, pidada vaimset sidet linnaga. Ükiksumbreid ostab linn. Võtab koguni paari sendi

PAUL GOUDREAUX

KUNSTNIK JA TEMA NAINEN — AUTOPOORTEE

eest lehemüüjalt lugeda. Või müüb, kui kohviku raha otsas, 75 sendi eest ostetud nr-i 25 sendi eest tagasi. Korra müüja poolt oli kuskil 60 eksemplari lugemiseks välja laenutatud! See iseloomustagu olukorda ajakirjade-turul.

Vahepeäl võtab *Postimees* esimesena uue ajakirja ilmunud nr-i kohta lühidalt sõna. Leiab, et kaua küll säärane ajakiri ilmuda ei peaks saama, sest mõeldagu vaid seda kulu, mis on ajakirjal, mis osaliselt ilmub kriitpaberil.

Selle tulemusena firmad, kes *Olionis* nr. 1 kuulutanud, järgmisesse nr-i oma kuulutusi ei anna. Kirjutab ju ajaleht, üteldakse, mille trükikojas ajakirja trükitakse, et ega see ajakiri püsi... Eks ajaleht tunne ja tea olukorda.

Neelatan alla esimese pilli, mille ajakirjandus mulle kui väljaandjale ulatanud. Vahest hästi mõeldunagi oli pill tegelikult antud mõrudana.

Pole ime, lohutas mind tuttav ärimees, ei osata meil ajakirjanikeperes majanduslikult mõelda. Eks ole nii, et toimetuse rikub talituse poolt loodud suhted. Või ka vastupidi. Noored inimesed on toimetustes, kes elu ei tunne.

Ka mina olen veel noor ja kogemusteta. Ja hakan seepärast — lajutama...

Teisena võtab *Olioni* kohta sõna *Rahva Sõna*, lausudes: „Esimene number, mis välimuselt ja trükitehniliselt õige vastuvõetav, näibki enam-vähem oma sihti pidavat...“

Ma ei imestanud, et *Rahva Sõna* nii reserveeritult kirjutab. Pigemini imestas mind ajakirja tunnustav noodike, mis paistis läbi lehe sõnavõtust, polnud ju ma sotsialist, vaid „postimeeslane“. Teised lehed vaikisid.

Ilmus 1. veebruaril *Kirjanduslik Orbiit*. Siin artiklis *Kõrges kaares aga kaelaside viltu O(skar) U(rgart)* vastas Gustav Suitsule. Juttu on jälle „tuliuuest *Olioni* esimesest nr-ist,“ aga mitte rohkem. Samas nr-is tehakse ometi teiskorda juttu *Olionist*, kirjutuses „*Kirjandusliku Orbiidi*“ korrektuurilugejad tribunaali ees.

Kirjanikkude Liidu aastakoosoleku eelsel päeval ilmub *Olion* nr. 2, Schützi, Visnapuu, Jürna, A. Vaga, A. Alle, Gustav Suitsu, J. Kärneri, B. Linde, Ants Orase j. t. kaastööga, hinnata kaasandeks *Lahtised Lehed* nr. 1.

ED. OLE: KEVAD
E. Kunstimuseumis

KONSTANTIN NILÄNDER

HOBUSED

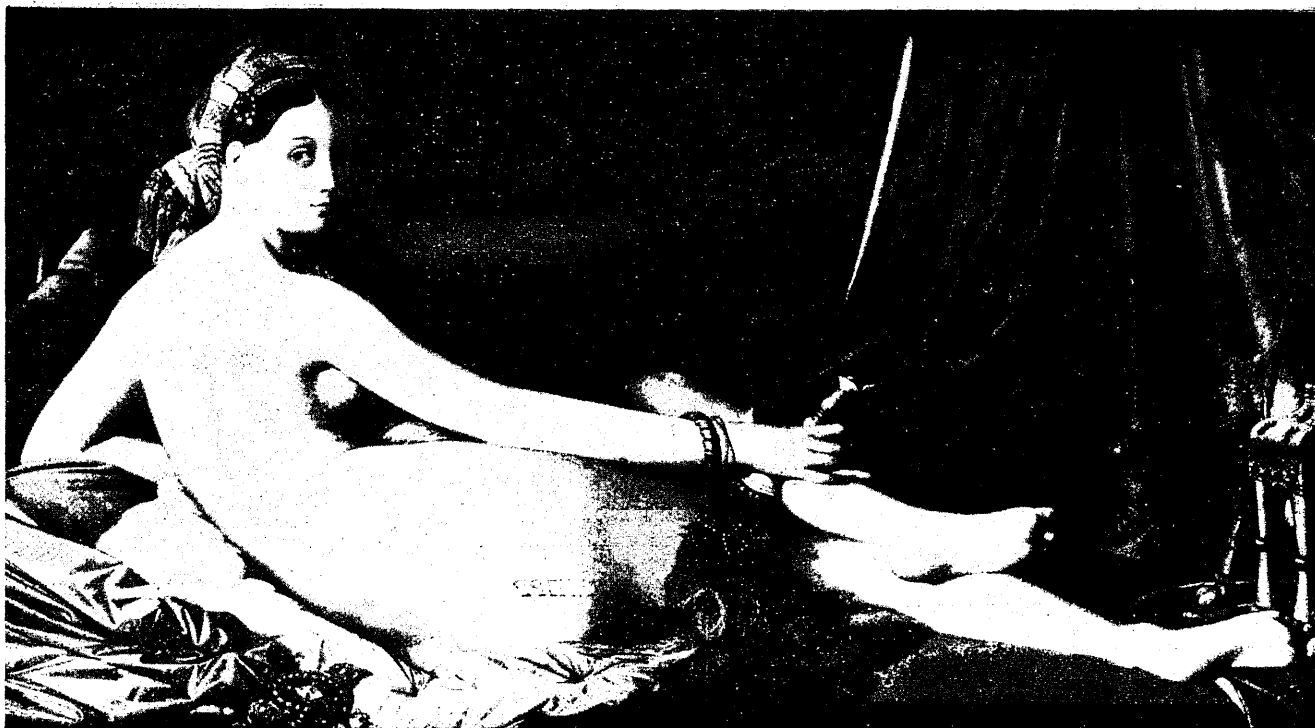
ANTOINE WATTEAU

NÜMF PÄEVALILLEGA

S. ŠTŠEDRIN

NAPOLI RAND ÕHTUL

J. INGRES

SUUR ODALISK

Koosolek möödub, aga „Tartus käivad lained kõrgelt“ edasi, kirjutab *Pärnu Päevaleht* (nr. 58) ning mainib korraks *Olioni* nime.

Ajakirjandus on veel reserveeritud *Olioni* suhtes. Kuni ilmub *Olion* nr. 3.

Nüüd *Postimehes* R(ichard) J(anno) kirjutab *Olionist* pika artikli, kus pääle muu üteldakse juba nii: „*Olion*“ on seda väärt, et ta leiaks kõige soojema poolehoidu.“ Nii, muide, olevat olnud ka Jaan Tõnissoni otsus ja seisukoht.

Postimehe järele ruttab ka *Maamees* kirjutama: „Kuukirja sisu ja välimus on meie oludes otse haruldaselt hästi õnnestunud.“

Kaja toob *Olioni* nr-i kohta kuus rida sisu-loetelu. Kah asi, ei vaigita. Kuu aega hiljem laseb *Kaja* Bernhard Lindel kirjutada juba pika artikli *Olionist*, kus muuseas lausutakse: „Oma välimuselt ja odavalt hinnalt on „*Olion*“ meie pildi-ajakirjade pikas reas ainupärane. Kuna ka kaastöö on seni olnud valitud, siis võib seda ajakirja julgelt ja otsekoheselt meie lugejaskonnale soovitada, et tekiks vähegi eeltingimusi uue ajakirja kestvaks edaspidiseks ilmumiseks.“

Nüüd pidas vajaliseks omalt poolt *Olioni* kohta sõna võtta ka *Võru Teataja*, kirjutades: „Usk ta (*Olioni*) sisse tõuseb. Tõuseb eriti selle tõttu, et ta kõikjal loetavaks ja vajaliseks on saanud.“

Nr. 4 puhul kirjutab *Postimees*: „Ilusa pühade-numbrina on ilmunud nimetatud ajakirjanumber.“

Rahva Sõnale see nr. aga juba ei meeldinud. „Muide *Oilon* kaustalt, lehekülgede arvult ja ühesõnaga tehnilise külje poolest kui ajakiri ei jäta midagi soovida,“ märgib ta ometi ära. Ahaa.

„Mis on „*Olion*“? küsib nüüd *Lõuna-Eesti*. Ning

vastab: „Iselaadne ajakiri, mis on leidnud seni kõikjal sooja poolehoidu ja elavat vastuvõttu. . .“

Järgneb *Pärnu Päevalehes* H. V. sulest pikem kirjutus „*Olion*“. Sää! üteldakse: . . . „võib ainult soovitada, et iga hää kirjanduse sõber uue kuukirjaga otsestelt tutvaks. . . „*Olion*“ on leidnud lugejaskonnas väga hää vastuvõtu ja läheb rohkelt arvul ka välismaile kui soliid tutvustaja meie ajakirja-literatuuri tasapinnast.“

Olion nr. 7 puhul pühendab *Postimees* terve joonealuse *Olionile*: „Võib rõõmustavalt märkida, et... *Olion* hakkab iga numbriga ikka tõhusamaid tagajärgi tootma. Number on... püüdnud käsitleda viimase aja kõige aktuaalsemaid päevaküsimusi kunstis ja kirjanduses ning poliitiliselgi alal, mis annab kõige muu kõrval ajakirjale ka päevahuvilise ja jooksvat elu peeldava ilmingu,“ ütleb ta.

Võru Teatajale on *Olion* nüüdsest alates lihtselt „meie meeldiv ja soliidne ajakiri.“

Olion nr. 9 puhul ütleb *Pärnu Päevaleht*: . . . number on kõrgel tasapinnal, sisukas ja meeldiv nõudlikumalegi lugejale.“

Vaba Maagi, mis muidu uudistejahil virk, on nüüd kuulnud *Olionist*, avaldab *Seenetreiali* sulest: „Ühe „*Lapua*“ puhul *Olionis*,“ mis algab sõnadega:

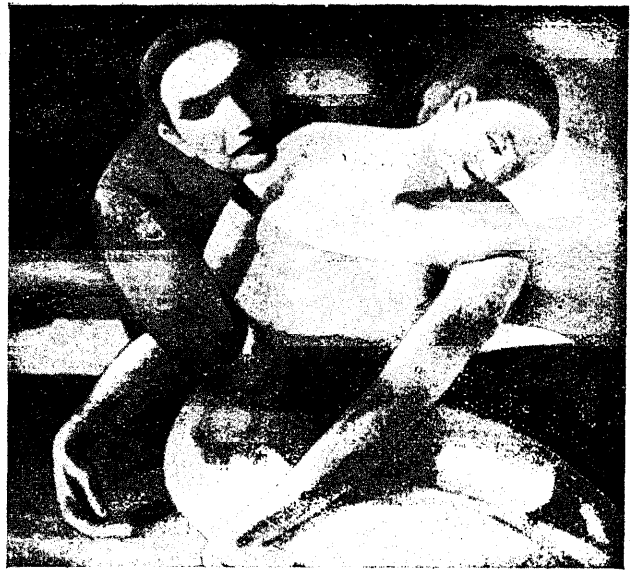
Vastu akent tuiskab lund:
Suitsu Kustas ei saa und.

Saabuvad jõulud ning nüüd viimaks võtab ka *Päevaleht Olioni* tunnustamise käsile. Sää! kirjutab R(asmus) K(angro)-P(ool): „Jõulude eel ei taha ainult seda jõulunumbrit soovitada, vaid üldse *Olioni* kui head kultuurilist ajakirja kõigile. . . *Olion* on väärt, et meie seda kannaksime ja arendaksime. Vist jõuab meile aeg, kus meil hea ajakiri jääb püsima.“

ED. OLE

REISIJAD
E. Kunstimuseumis

J. PUTSEPP

KAHEKESI

NIKOLAI TRIIK

J. SISASKI PEREKOND

KONSTANTIN NILÄNDER

NATÜÜRMORT

„Väljaandja ei ole läinud kerge äri peale. Me näeme *Olioni* sisust ja välimusest otsekohe, et siin publikule rohkem püütakse pakkuda, kui temalt saada. *Olion* on enesele kaastööliseks võtnud väga paljud meie tuntuimaist kirjanduse-kunsti-teaduseinimesist. See kindlustas temale hea ja vaimurikka sisu ja töötab seda tulevikus veel rohkemgi.“ . . . „kunagi meil pole ükski ajakiri ilmunud nii kaunis väljaandes, uhkete piltidega kallil paberil, elavas kultuurilises käsituses.

Olion on jõudnud võita enesele üsna elava poolehoidu, sest ta on ise elav.“

Kirjandusnädala puhul kirjutab Rj *Postimehes*: . . . „kuukiri *Olion* — nii välimuselt kui sisult meie oludes esmajärguline väljaanne.“

Huvitava sõnavõtuga esines *Päevalehes* nr. 161 Lg (päätoimetaja G. E. Luiga) „keele-Aaviku“ artiklite puhul *Olionis*.

Postimehes nr. 308 *Oijäh* (kellena stiilist tuntakse ära kohe vanameister) avaldas *Vaba Maa* ja üks *Pilv püksten* — Gustav Suitsu ja Hugo Raudsepa vahelise sulesõja puhul *Olionis*.

H. Raudsepp vastab sellele *Vaba Maas*: „Laul Eestist“.

Nii siis: algab sõnavõtt ajakirjanduses *Olioni* huvitavate kirjutuste puhul.

Lõpetame *Olioni* esimese eluaasta vaatluse Henr. V (isnapuu) kirjutusega *Vaba Maas* nr. 255:

„Kuukiri *Olion* . . . on tõusnud tähelepanuväärivale kohale meie kuukirjade hulgas, nii oma valitud kirjandusliku sisuga, kui ka kunsti reproduktsioonidega.

Olion on *Loomingu* kõrval teine algupärase ilukirjanduse avaldamiskoht, ühtlasi ka kirjandus-kultuuriline võitlusväli. Siin on . . . löödud lahingut noorurite, keskurite ja vanurite vahel.

Olion on omale lihikese ajaga suutnud soetada tuntud kaastöölise hulga. Hulga aja järele on, näiteks, Tammsaaregi jälle ilmunud perioodikasse.

. . . Üldiselt *Olion* on teinud end tarvilikuks eesti kirjanduse ja kunsti perioodikas.

Olion ei ole siiski mitte puhas illustreeritud ajakiri, nagu seda võiks kujutella. *Olion* sisaldab ka osalt nädalaajakirja jooksvat materjali, mis on määratud laiematele hulkadele.“

Olion on tunnustatud parimaks, väärtuselt Eestis seninähtamatuks ajakirjaks oma esimese ilmumisaasta jooksul!

Mõjustatud *Olioni* edust asutab *Päevaleht* nüüd oma *Krati* kõrvale lisa *Kunst ja Kirjandus*. . . Tekib koguni juure uusi ajakirju. Väljaandjad nähtavasti arvavad, et kui on olnud edu *Olionil*, miks ei või minna hästi ka neil. Mis sellest, et seega raskendatakse võitlust Eestile hää, illustreeritud ajakirja soetamiseks, killuneb ju nii ajakirjade lugejaskond. Et võib kaduda üksikute kultuuritahteliste isikute mätseenlik hääsoovlus, kuna nende teeneid hinnatakse vaid tänaseks. . .

Aga järgmiselgi aastal jätkub *Olioni* edu, hoolimata kasvavast kadedusest nii mõnelgi pool. Lisaks 1930. a. ilmunud *Olioni* Poola erinumbrile ilmub Tšehhoslovakkia erinumber. Ilmub *Looduse* väljaandel *Olionis* avaldatud klišeede ja teksti abil koostatud lüksuslik monograafia „*Johann Köler*“ . . .

1931. a. *Olioni* 1-se nr-i kohta kirjutab Oskar Kurmiste *Rahva Sõnas*: „*Olion* püüab olla mitmekesine, pakkuda huvitavat õige mitmest liigist ja kihist päritolevale intelligentsile. . . See on vist paratamatu meie

K. S. PETROV-VODKIN

JANUNEV SÖDUR

oludes, millega toetuseta ilmuv ja kunstireproduktsioonide tõttu kalliksminev ajakiri siiski peab arvestama. *Olioni* sümpaatseks küljeks on veel ta erapooletus ja sõnavabaduse andmine mitmesuguste seisukohtade väljendamiseks. . .“

Kuidas aga täielik erapooletus mitmesugustele ringidele sugugi ei meeldi, sellest võiksin palju jutustada. On palju, aga asjatuid katseid tehtud *Olioni* oma ringikese „häälekandjaks“ ja ridade avaldajaks muuta. Ja kui see pole õnnestunud, siis alatud intriigidega, nimetades teda kas või vastasleeri häälekandjaks. Ja Bernhard Linde temale toimetajaks määratud, kuigi väljaandja Lindega sõnagi polnud vahetanud sel teemil. Jne. jne.

Ilmub *Olioni* Inglise number, ajakirjanduse sõnaga iseloomustades — ilus. O. K(urmiste) ütleb sel puhul *Rahva Sõna* kirjutuses: „*Olion* tahab nii mõneski suhtes esindada hoopis omapärast tüüpi eesti ajakirjanduse hulgas, tüüpi, millist üldse maailma soliidimate ajakirjade keskel vähe. *Olion* tahab olla absoluutselt erapooletu, mitte ainult ühiskondlikkudes, vaid eranditult kõigis küsimusis, — muidugi seevõrra, kui võrd absoluutne „erapooletus“ on võimalik. . . Nähtavasti meie olud on osalt ka süüdi selles kõige laiemas erapooletuses. . . Ka see nr. on rikkalikult illustreeritud.“

Päevalehes ütleb —l: „*Olion* oma lühikese kestvuse ajal on teinud hoolsaid pingutusi selleks, et laialdast lugejaskonda võita sisu mitmekesisusega. Ta ei piirdu vaid kirjanduse ja kunstiküsimustega, kuigi annab neile väärilise tähenduse. Temas oleme leidnud ka rikkalikku memuaarilist lugemismaterjali, reisikirju, ülevaateid meie teaduslike asutuste tööst, tööstusettevõtetest, üldisi ja omakultuuri probleeme oma- ja väliskirjandusest jne. *Olion* arvestab laiemat haritlaskonda ja teab, et sääli on huvid väga mitmesugused.“

Tšehhoslovakkia nr-i puhul võtab jällegi *Päevaleht* pikemalt sõna. Selles päale muu R. K.-P. ütleb: „Sisukas number ja soovitatav lugemiseks.“

Uudisleht kirjutab: „Soovida on, et publikus levineks poolehoid sellele meie soliidimale ajakirjale.“

Võru Teataja kirjutab 1931. a. novembrikuu nr-i puhul: „*Olion* on oma hinna juures haruldane ja odav luksuslik väljaanne. Seda võib soovitada igale lugejale.“

Nr. 12 puhul ütleb *Postimees*: „*Olion* nr. 12 lõpetab selle üldiselt hää hinnangu osaliseks saanud kuukirja teise aastakäigu. On igati rõõmustav, et meie oludes säärase ajakirja väljaandmine on suudetud rajada kindlale ning soliidsele alusele, mis võimaldab

BOROVSKI

POOLA GRAAFIKAT

järjepärast ilmumist ka edaspidi... ja peaks lootma, et senine poolehoid veelgi kasvab.“

Viiks pikale hakata tsiteerima ka välismaa ajakirjanduse arvamist *Olioni* kohta. Piisab, kui tähendada, et mõnedki väliskirjanikud on teda kadestanud, märkides kahjatsusega, et neil omal kodumaal säärane ajakiri kahjuks puuduvat.

1932. a. ilmub Tartu Prantsuse Teadusliku Instituudi korraldatud *Olioni* Prantsuse number. See suurendab *Olioni* prestiiži välismaail veelgi. Selle nr-i resümees kirjutasin päale muu: „*Laissant de côté toute question d'intérêt matériel dont l'Olion ne s'est jamais particulièrement préoccupé, nous serons heureux de pouvoir contribuer au raffermissement des liens d'amitié existant entre la France et l'Estonie. Nous profitons de cette occasion pour attirer la bienveillante attention de notre public sur la signification et l'importance de la civilisation française, tant pour le monde entier que pour l'Estonie en particulier.*“

Eesti ja välisriikide vaheliste kultuursuhete süvendamiseks tahab ka edaspidi *Olion* end tööle rakendada, Eestit representeeriva sellekohase ainulaadse ajakirjana. Ses mõttes *Olion* püüab võimaluste ulatuses hakata tooma oma veergel suurtes kultuurkeeltes tõlkeid näiteid eesti kirjandusest (novelle, katkeid romaani-dest, luuletusi jne.).

Samuti, mõeldes tagasi nüüd möödunud viiele aastale, millise aja jooksul *Olion* ilmunud, tahan jätkata ka kodumaisi *Olioni* erinumbreid, vähemalt

osaliseltki, nagu seda näeme ka käesolevast nr-ist, kus on üks lehekülj pühendatud pildis meie Siseministeeriumile — täiendusena Riigivanemale ja Toompea lossile, Haridusministeeriumile, Välis- ja Majandusministeeriumile, Eesti Rahva Muuseumile j. t. pühendatud *Olioni* numbritele.

Kõigest lähemalt ja pikemalt kirjutamiseks on aeg alles varane. Olgu vaid nii palju juure tähendatud, et k ö i k i, eriti meie hella boheemlaskonda, ei suuda rahuldada ükski toimetaja ega väljaandja. Mul on hää meel nende paljude lugejate tänukirjadest toimetusele, kus selgesti ilmneb *Olioni*-taolise ajakirja väljaandmistööde ja toimetusvaevade õige arusaamine ja toetamine. See on minu tasu 5-aastase *Olioni* väljaandmise eest. Täna lugejaid, kaastöölisi, kuulutajaid ja õiglasi arvustajaid *Olionile* näidatud armastuse eest.

Lõpuks rääkigu mõned arvud.

1930. a. ilmus *Olion* 6-kroonise aasta-tellimise hinnaga juures, osalt kriitpaberil, ühes hinnata kaasandega *Lahtiste Lehtedega*, suures albumi kaustas, rikkalikult illustreerituna, kokku 662 lk. Või, keskmise raamatu kaustas võetuna, 1324 lehekülge, olles seega vististi üldse kõige odavam illustreeritud väljaanne, mis kunagi Eesti raamatuturul ilmunud, saamata seejuures mitte ainustki senti toetust riigilt. Selle hinna eest pole ka Eesti iseseisvuse ajal müügile ilmunud ühtki nii odavat piltidega raamatut. Ta hinnaks, kui võtta aluseks valitud kaastöö, illustratsioonide ja lehekülgede arv ja kui seda kõike võrrelda eesti teiste parimate väljaannetega, mis ilmunud koguni toetus-

M. TAEVERE KEVAD VILJANDIMAAL

Tallinna Linna Keskraamatukogu

PUHKERUUM

Prof. E. J. Vimmeri kavand ruumikunst-
nike näituselt Viinis

Lagi ja seinad tumepruunist, mööbel
kaetud valge plüüšiga, tumepunased
rasked eesriided

tega, oleks mõne teise kirjastuse väljaandel olnud umb. 50—60 krooni vähemalt. Huvitav, et mitte ükski arvustaja ei ole seda tööka märganud! Ainult sellega seletub nähe, et mõned on tihanud pidada kalliks eesti kõige odavamat väljaannet — *Olioni*.

Kaastöölised on saanud *Olionilt* 1930. a. — üheainsa aastakäigu eest — peagu miljon senti reatasuks. *Olion* maksis selle summa oma kaastöölistele, tahtes ideeliselt toetada eesti autoreid eraalgatuslikus korras. Seejuures on *Olion* maksnud üleleheküljelisest proosareast kuni 50 senti. Arvan, et ükski ettevõtte pole veel Eestis maksnud sellist honoraari kirjanikele ja teistele kaastöölistele reast. Nii on *Olion* ka ses suhtes olnud ainulaadseks kirjastusettevõtteks.

Klišeede ja muu eest tuli *Olionil* sama ühe aasta jooksul maksta ligikaudu ka miljon senti, rääkimata muudest kuludest. Milliseid illustratsioone *Olion* on avaldanud, sellest käesolevas juubeli-nris näiteid.

Võetagu arvesse *Olioni* ilmumisaastad ning arvatagu siis umbkaudseltki, milliseid summasid on *Olion* välja andnud vabatahtlikult, eesti kultuuri arendada püüdmise nimel. Praegune aeg ja praegune generatsioon minu püüdeist aru ei saa ega hinda seda ka sellepärast tarvilisel määral — isamaalikult. Võib-

olla, et eestlane seda kunagi mõista ei tahagi, sest ta hääd südant lõigatakse nagu kreissaega mõtte juures, et... tema ise ei ole... seda raha välja anda saanud või raatsinud. Ega *Olioni* toimetanud. Kas sellepärast asutataksegi jälle uusi ajakirju juure? Asudes nüüd kuuendat *Olioni* aastakäigu toimetamist juhtima mina toonitan üht:

Olion ei taha kelleltki midagi ainelise järele lõhnavat teenida. Täidan enda kui rahvuslase kohust. Tehku seda ka teised järele. Küllap aga säärasest talitusviisist paljud uued väljaandjad huvitatud ei ole.

Kardan ka, et mulle kõigepäält väga pahaks pannakse, et julgen ennast rahvuslaseks nimetada. Mida mõtled, seda ei tohi ju ütelda. Pead olema avalikkuse ees — absoluutselt erapooletu meie ajastul, mil eestlasist on saanud noor-eestlased, neist kodanikud, noist siis maailmakodanikud ja nüüd — ... Ah, mina usun, me saame siiski kord jälle eestlasiks kõik. Ainult läheb aega, kuni ka kodumaa kunst viisakalt ja aupaklikult asetatakse üheväärsena rahvusvahelise kunsti kõrvale, meil kodumaal. Praegu ei ole vastavas seltskonnas veel „hääks kombeks ja tooniks“ nii mõtelda.

G. N.

UISUTAJA

FOT. J. MARTIN

J. Org

Rahvuslik deserteerimistung

Uus seisukoht Aino Kallas'e „Mare ja ta poeg“ puhul

Avaldame autori vastutusel vaidluskorras. Toim.

ÜLDINE arvamine on, et elame rahvusliku tõusu tähe all. Kas on siis üldse kohane puudutada rahvuslikku deserteerimistungit probleemi?

Deserteerimine ehk väejooks hulgalise nähtena tuleb ette teatavasti ikka säärases malevas, säärases võitlevas ühikus, mis püsivalt kannatanud ebaedu, mis viibib suures kaotuse, purukslöömise ohus. Ta tuleb ette säääl, kus puudub väljavaade ja kindel usk võidukasse ning edukasse lõpusse. Deserteerimine hulgalise nähtena tuleb ette aga eriti jõuliselt ka sellises võitlevas ühikus, kus võitlejail puudub selgus ja arusaamine sõjasihetidest, kus puuduvad selgesti sõnastatud võitluse eesmärgid ning populaarsed võitlusloosungid.

Rahvuse all me mõistame rahvast, kes on teadlik oma iseseisvast kultuurideaalist, oma „ajaloolisest missioonist“ ja taotleb seda aktiivselt kui suursihti oma olemasolu kõigil aegadel. Seega rahvast samuti tuleb lugeda võitlevaks ühikuks. Muide, olgu märgitud, et rahvuse kultuurideaali ei saa meelevaldselt määrata. See kujuneb rahva ajaloolisest saatusest ja avaldub tema vaimsema osa ülesehitusliku loomingu üldsuunana. Et see loomingu võiks toimuda takista-

matult, seepärast ongi iga elujõulise rahva ülimateks püüdeks ise määrata oma saatust.

Rahvuslik kultuurideaal ehk teadvus rahvusliku olemasolu üldülesandest ning suursihist on oluliseks eelduseks rahvusliku ühtekuuluvuse tunde tekkimisel. Ainult rahvusliku kultuurideaali olemasolu alusel võib tekkida orgaaniline rahvustunne. Orgaaniliseks rahvustundeks nimetame sellist rahvusliku ühtekuuluvuse tunnet, kus valitseb tugev vaimne side põlvete vahel, kus rahvuse kandjaks ei loeta tegelikult vaid tänapäeval juhtivalt teotsevat põlve, vaid kus valitseb usalduslik lootus, et tulevased põlved vankumatult jätkavad isadelt alustatud tööd ja võitlust.

Sellise orgaanilise rahvustunde alusel on tuletatud ka meie esisaade ülima rahvusliku eneseohverdamise valem: *Seni kuni veel on olemas põlvepikkune poisikene...*

Kaasajal see valem on muutunud ahtamaks ja puhtindividualistlikuks: *viimse veretilgani...* Seda tuleb lugeda ka üsna loomulikuks, sest kaasajal meil puudub selgelt sõnastatud rahvuslik kultuurideaal. Kehtiva arvamuse järgi meie kultuurideaaliks on vaid võimalikult kiiresti jõuda järele Lääne-Euroopale, seega sisuliselt — *teiste sabas sörkimine*. Loomulikult selline kaas-põlve tõekspidamine ei saa olla püsivaks rahvuslikuks

kultuurideaaliks. Küll on ta aga väga oluliseks rahvusliku deserteerimistungi õigustajaks, sest terve loogika ütleb meile, et sabassörkimise asemel on palju mõistlikum juba ühineda eestvedajatega.

Et oleksime suutelised sõnastama oma iseseisvat kultuurideaali, peame kõigepäält jõudma vaimse iseseisvuse ni. Ainult vaimselt iseseisvana võib taassündida eesti rahvus. Meie tõeliseks lähimaks rahvuslikuks suurülesandeks seega on meie vaimne iseseisvus. Seda, nagu iga teistki iseseisvust, ei saavutata ilma võitlusega. Võitluseks vajatakse rahva kogu jõudu. Seepärast just käesoleval ajal on eriti tarvilik arutella ka meie rahvusliku deserteerimistungi probleemi täie avalikkusega.

* *
*

Liig raske poliitiline ja majanduslik surve, samuti aga ka vägivaldselt päälle surutud võõrkultuuri autoriteet, eriti rusuvalt mõjub rahva jõulisemale osale. See igatseb välja lõplikult troostituna näivast surutuse seisukorrast, sündigu see kas või kõigi sidemetete rebimise teel oma rahvusega. Tekib tahe sõbralikumais oludes valitseva rahvuse ja valitseva vaimuse hõlmas „saada ise oma esivanemaks“. Tavaliselt see tung on julge ja jõuline vaid alateadvuse hämaruses. Teadvusel siiski on raske täiesti vabaneda reetlikkuse ja ebaloomulikkuse tundest, mis on seotud rahvusliku deserteerimistungiga. Et see tung alateadvuses aga on valitsev, siis tema õigustamiseks tekib ühtlasi suur rahvusliku alavääristamise püüd, tekib teinekord ka teatav rahvuslik huligaanus või teistes oludes jälle afekteeritud, õõnes isamaalus, mis suur on vaid sõnus...

Me ei eksi, kui väidame, et need probleemid on esile kerkinud ja seejuures märksa siiramalt käsitelu leidnud ka meie esivanemate juures.

Selle tõenduseks kõigepäält olgu juhitud tähelepanu rahvalaulu sõnadele, mida meie esivanemad on kasutanud *) vastava, üsna müsteerilise tunduva mängu juures (alamal mängu kirjeldus on toodud sulgudes):

*) Sõnadel on viis ja päälegi mitmes teisendis.

(Mängijad käivad sõoris. Üks neist, „hobune“, on sõori keskel. „Hobuseotsija“ käib väljaspool sõori ja laulab:)

Hellakene, vennakene,
Kas nägid minu hobune,
Udusella hulkrumassa,
Sadusella sõitemassa?

(Sõorisolijad küsivad:)

Mis karva sinu hobune?

(Hobuseotsija vastab:)

Hommikul orakse karva,
Päeval päeva tõusu karva,
Videvikus veeru karva.
Kõis tal kuldane järella,
Kammits kardane jalussa.

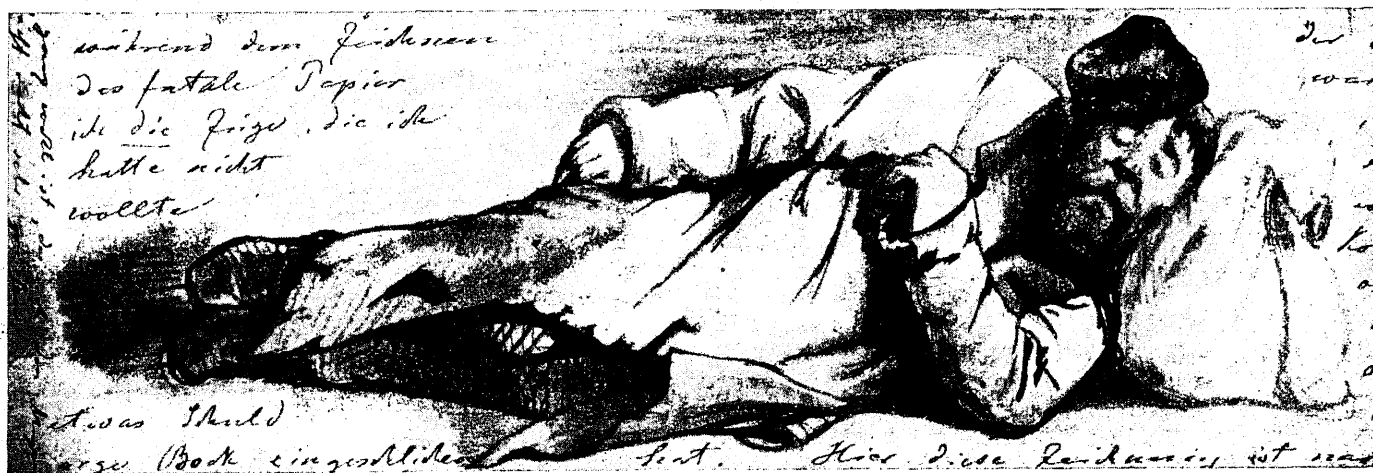
(Sõorisolijad laulavad vastuseks:)

Jah, nägin sinu ma hoosta.
Süta'p läks sinu hobune,
Süta'p läks läbi — küllaje,
Rikkus rangid, rikkus roomad,
Rikkus raudase värava,
Aisad rikkus haigutelles,
Päitsed päada pööritelles,
Kuhja heinuda kulutas,
Salve kaeruda kahandas.
Hirnu, hirnu, hiie halli,
Karju, karju, Kalevi kõrbi,
Katsu süit üle karata!
See pole tehtud teivasaida,
See pole laotud lastandaida,
See pole poisside punutud.
See on neidiste ne'otud,
Tüdrukute tehtud aida.

(Viimaste laulusõnade juures püüab „hobune“ läbi sõori välja tungida. Teda ei lasta).

See aed on ületamatu. Ta on hoopis tugevam kui orjuse kammitsad ja köied. Eks ole see „neidiste neotud“ aed — vere- ja tõusidemed, mis isegi orjuse kiuste hoiavad koos ka kõige jõulisemad „hiie hallid“ ja „Kalevi kõrvid“? Rahvus peab püsima koos, kui ta üldse kunagi tahab vabaneda ikkest.

Neist laulusõnust veel kaasajalgi hõõgub halli mineviku vaimu, seda vaimu, mis mõnikord kipub jääma meile võõraks ja mille olemusest teame, oieti hoopis vähe...

EESTI-VENE RAHUDELEGATSIOONIDE LÕPPKOOSOLEK TARTUS

Eesti delegatsiooni liikmed ja eksperdid näoga vaatleja poole. Vasakult viies Jaan Poska (+)

Fotod on teinud Armin Lomp

Eesti deleg. juht Jaan Poska (+) kirjutab võidurahu lepingule alla

Vene deleg. juht A. Joffe (+) kirjutab rahulepingule alla

Mis räägib selle küsimuse kohta hilisem aeg, millest meil on rohkem kirjalikke andmeid?

Me näeme, kuid umbes paar sajandit tagasi tekib Eestis jõuline palvevendlus. Palvevendade abil hävitatakse rahvuslikud pühapaigad — hiied. Ainsas Urveste kihelkonnas hävitati neid tervenisti 80. Palvevendade usklik käsi kandis kirvest ja juhtis atra sel hävitustööl. „Muidu võis seesugune ettevõtte õpetajale rahva poolt surma häda tuua“ (v. M. Lipp: *Kodumaa kiriku ja hariduse lugu*. Teine raamat, esimene

anne, lk. 53). Selle ajajärgu rahvusevaenuliku ideoloogia rüvetavad jäljed avalduvad kõikjal meie rahva pühapaikade — esivanemate kalmuhiite ja lahinguväljade — lausa roppudes nimedes, mille hulgas „Seamäe“ (*Sõjamäe* asemel) ja „Raipemäe“ (esineb Võrumaal esivanemate palvevendadelt hävitatud kalmuhiite mäe uue nimetusena) on veel süütuimad. . .

Palvevendlusega meie maal saab aluse põlgus kõigile rahvusliku, ilusa ja loomuliku vastu. Mõni aasta tagasi me võisime lugeda lehest andmeid selle

kohta, kuis Läänemaal omal ajal palvevennad käisid eel ja juudid nende järel hobukoormate kaupa korjasid poolmuidu kokku rahvuslikud hõbeehted, sõled j. m., „mis koi ja rooste rikub“, ja mis on „hirmus Isanda meelest.“ Me teame samuti, kuis palvevendluse mõjul eriti Läänemaal on kohati suretatud rahvuslik lauluvara täielikult, hävitatud rahvusriided ja sellele lisaks mõnel pool rahva loomulik mõistuski.

Kas ei kajastu see ja järgnev ajastu ka väga kujukalt meie teise rahvusliku mängu sõnades, mille värsivorm enesest juba näitab hoopis hilisemat sünniaega? Ma mõtlen nimelt *Midrilinnu mängu*, mille sõnad on järgmised:

*Meil oli üks, meil oli üks midrilind,
Meie õuna, meie õuna aias.
See tegi meil, see tegi meil palju paha,
Sõi ära, sõi ära kikermarjad,
Kõige ilusamad, kõige ilusamad roosililled.
Tiivad tal, tiivad tal tinutud,
Varbad tal, varbad tal vasatud.
Lendas ta, lendas ta metsa. —
Kellel paelad, kellel paelad, püüdku kinni,
Kellel võrgud, kellel võrgud, võtku kinni.*

Palvevendluse kannakinnitamisega meie maal hakkabki häbenemata lakkama rahvuslik deserteerimistung. Algidusid näeme juba kuulsas „Valge laeva“ ootuses. Järgneb meie ärkamisaja tegelaste järeltulijate hulgaline saksastumine, hiljem venestumine. Deserteerimistungile tekib juba ideoloogegi (A. Grenzstein). See kestab edasi uuel ja „kultuursemal“ kujul — „euroopastumise“ näol. On kuulda julgemaidki häáli. Nii „noor-eestluse“ kandvamaid jõude, meie tunnustatumaid kirjanikke, kord sügavast südame põhjast võis õhata: *Ma kahjatsen väga, et ma pole sündinud inglaseks!* Sama härra hoiatab järjekindlalt eestlasi kirjanduslikus loomingu baseerumast nende loomulikule aluspinnale, rahvalaulule ja rahvaluule vaimule. Selle härra meelest see viimane on rumalate vananaiste sünnitus, mis võis paeluda vaid „ärkamisaja romantikuid“...

Vabariigi kestel meie rahvusliku elu avaldused on muutunud mitmepalgelisemaks. Ka rahvusliku deserteerimistungil avaldused on muutunud mitmekesisemaks, sageli ühtlasi ka rohkem varjatumaks. Hoopis ekslik oleks aga teha sellest järeldust, et see tung on kadumas.

Eks olnud me sunnitud säädusandlikult piirama meie rahvusliku kapitali välismaale põgenemist? Kas see tuleb suurenevast usaldusest rahvusliku saatuse vastu?

II Rahvusliku kasvatus kongress läinud aasta alul leidis, et eesti rahva sündivuse vähenemine on muutumas riigile ja rahvale saatuslikuks. Analüüside selle põhjusi toonitati üksmeelselt: „A biellumuse ja sündimuse tõus on rahva usalduse väljenduseks oma saatusele ja tekkinud olukorrale. Vastutustunnetes suhtes on võimeline avaldama vaid organiseeritud, rahvuslikult iseteadlik rahvas, kes ise juhib oma saatust.“

Milliseid arvamusi kuuleme aga sageli meie rahva enese saatuse juhtimisest? Kas ei kuulnud me näiteks viimase põhisääduse muutmise vastuvõtmise pu-

Keeleuenduse juht, haridusnõunik
mag. JOHANNES AAVIK

hul toimetatud pidulikul jumalateenistusel noori pastoreid, tookordseid vabside tegelasi, hüüdvat, et see „esimene vabariik“ (tähendab meie poliitilise iseseisvuse rajamise aeg) oli hulleml kui saksa okupatsiooni-aeg? Kas on see härra hiljemini rahvusliku vördjana kellegi poolt häbiposti naelutatud? Ei ole. Kas ei olnud Konsistoorium Võidupüha kirikliku pühitsemise vastu? Kas ei põhjendanud üks tuntumaid pastoreid *Päevalehes* seda vastuseisu sellega, et Võidupüha pühitsemine tähendavat rahvuse asetamist jumaluse pje-destaalile, nagu see on hitlerlikul Saksamaal?

Me võisime ka näha, kuis Tartu eesti ülikooli lõpetanud väga rahvuslikult kõlava eesti nimega noor pastor „teaduslikult“ puudutab „Ümera jõel“ puhul meie muistset vabadusvõitlust. Ta tuleb järgmisele omapärasele otsusele: „Oli suur kõikumise ja kahtluse ajajärk. Mitte nõrgad ja jõuetud, vaid sageli just arukamad ja tugevamad jõudsid kristlikule tõetundele. Selles mõttes ei saa meie liivlaste Kaupot pidada araks taganejaks, vaid meheks, kes paljude sisemiste hingevõitluste järele jõudis wutele radadele ja astus samme, mida tema ajajärk nõudis.“

Kas ei tundu ka mingi samalaadilise „ajajärgu nõudena“ pärast „700-aastase orjuse“ leierdamist läinud aastal pärast piiskopi Pariisi-lennult tagasi jõudmist äkitselt rahvusliku suure pidupäevana üritatud Tallinna Toomkiriku 700-aastane juubel?

Lõpuks kas ei oleks meil põhjust lähemalt analüüsida sedagi ürgtungi, mis meie noori usuteadlasi sunnib kirjutama ajalehis juhtkirju, milles rõhutada, et rahvuslikkus on Luteri usu puhtusele kahjulik ja ohtlik?

Tahes tuua veel rabavamaid näiteid peaksime paratamatult puudutama kaasaja eestlase hinge hämaruses hoolega varjatud tungisid, mille tõelises loomuses isegi ei olda täiesti teadlik ja mille sumbutamiseks tarbekorral pannakse hüürgama kõik „isamaalised“ pasunad ja trummid.

Väga kujukaks näiteks sel alal on Aino Kalda *Mare ja ta poeg* vastuvõtt.

Tunnustatud ja lugupeetud kirjanik kujutab meile *Mare ja ta pojast* ilmselt tänapäeva vaimsust, kus noorus koos Imantiga sageli on õigustatud ette heitma seda, et õpetused lähevad lahku tõe-

Prof. G. SUITS

listest tunnetest. Et tänapäevalikkus oleks silmatorkavam, näidendis vastandina ajaloolisele olustikule Sakala vanema lesk on kujutatud sisemiselt veendunud kristlasena, nagu sakslasedki (v. lhk. 27, *Oo ilus, püha Jeesuke, aita mind!* Või lhk. 43: *Nad tahavad puhastada lossi tule ja veega Püha Ristimise sakramendist* (Mare). Tänapäeva vaadete kohaselt ristirüütlik näidendis on kujutatud „rüütlikudena“ ja sõnapidavatena (v. lhk. 46 *Herike: See on ausõna.*) kuigi 1343. a. alatuimat sündmust meie sakslased isegi okupatsioonajal ei saanud nimetada teisiti kui *Verrat an den 4 Königen der Esten in Weissenstein* (v. Dr. Harry von Pistohlkors, *Livlands Kampf um Deutschum und Kultur*. 1918.). Kaasaegse „ajalooliste dokumentidega tõestatud“ vaate kohaselt on näidendis vaid meie esivanemad meelesõbivalt metsikud (v. lhk. 27. *Mare: Mu süda kistakse elusalt rinnust, nagu Järvamaa talumehed kubjas Hebbega tegid, nii et ta peab veel oma timuka peos valusalt tuksuma!*). Ometi keegi ei taha näidendi Mares ära tunda kaasaegse „eestivaenulise“ eestlase mõttemaailma. Näidendit võetakse sügavalt ajaloolisena. Kedagi ei huvita isegi küsimus, miks kirjanik valib just selle Viljandi lossi kotiloo, mida on käsitletud meie kirjanduses nii sageli ja mida uuemaaja ajaloolased ei peagi ajalooliseks sündmuseks, vaid pigemini tüübiliseks keskaja losside „Trooja hobuse“ müüdiks. Keegi ei tule sellele, et valides siiski nii tuttava sündmuse, kirjanikul peab olema ütelda midagi hoopis uut. Ei tulda mõttele, et mitte emaarmastuse tragöödia käsitlemine pole kirjaniku kavatsus. Selleks poleks ju ometi vaja vanema leske! Selleks poleks

vaja olnud rõhutada, et just vanema lesk, aga mitte teised ei näe rahvuslikul võitlusel olevat ühtki mõtet (v. lhk. 24. *Mare: Ära mine nendega kaasa, sest see on surma org, kust ükski ei pea tagasi tulema.* Või lhk. 42: *Lossi päralt on ju ikka võit!*). Ei torke silmaka, et emaarmastuse tragöödia väljatöötamiseks poleks tarvis olnud lasta Marel haududa deserteerimise mõtteid oma alateadvuses juba ammust ajast (v. lhk. 65: *Mõtlesin juba kõik valmis. Leidsin kord jõe kaldalt koopa, vaenuaegadest pärit. Mitte ükski hing ei tea sellest. Peidame end sinna, kuni suured sood külmavad kinni, ja põgeneme üle mere Soome.*).

Ilmselt mitte emaarmastuse probleem, vaid rahvuslik deserteerimistungi probleem on see, mis kajastub *Mare ja ta pojast*. Jüriõo-ajastu eestlasele oli see võõras, seepärast ep kirjanik selle asemele ongi maalinud meile Mares meie kaasaegse eestluse vaimumaailma.

Mare hüüab (lhk. 25): *Mis puutub minusse Sakala orjus või vabadus või Viljandi lossi müüride varisemine, kui sina hukkad, mu poeg Imant!* Eks ole see nii meie kaasaegse tunnetuse kohane? Tuletagem meele kas või seda, kuis läinud aastal II Rahvuslik kasvatus kongressil üks väga lugupeetud daam ja seltskonnategelane hüüdis, et eesti naise hing kogu oma fiibritega protesteerivat mõtte juures, et ta peab sünnitama poegi „suurtükilihaks“, s. o. neid tarbekorral ohvriks tooma riigikaitsele.

Ometi kõigele vaatamata meie suurest kirjanikust ei saadud aru, sest meie rahvuslik vaim võõra vaimuse mõjul on läbi roostetanud. Ei püütudki aru saada, sest äkitselt — mõtelge ometi! — *Uudislehele sai osaks olla Betlemmaks, kust sõna läks välja, et meie rahvusliku auga ses näidendis ettevaatamatult on käidud ümber.* (v. R. K.-P. *Uudisleht Nr. 183, 26. XI 35*). Kirjanik pidi alistuma ja tegema ümber teose, nagu selleks sunniti *Ümera jõel* autoritki. Ka siin oli „rahvuslik au“ kaalul, kuna välismaal võidakse arvata, et eestlased tahavad minna tagasi pagana usku!

J. Org

Veel „Marest ja ta pojast“

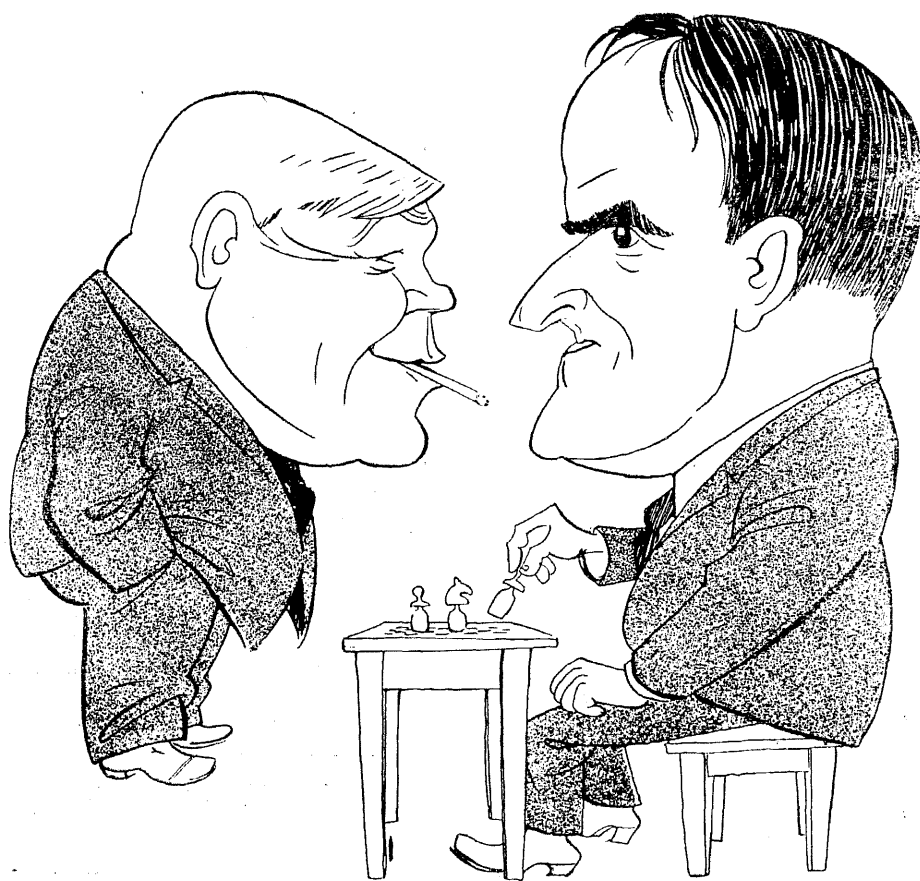
LUBATAGU mullegi Aino Kalda draama arvustuste puhul mõningaid lisamärkusi.

Läksin eelviimsele ettekandele veendumusega, et olen vastaste leeris. Etenduse lõppedes omaks üllatuseks leidsin aga end tunnustajate killas.

Nagu juba varemgi toonitatud, on näidend eeskätt isikudraama. Nimetaksin selle näidendi ebausu ja lootusetuse draamaks. Selline vaatepunkt näib näidendi õiglaseks hinnanguks olevat ainuvõimalik.

Dramaatiline rahvuslik kaotus osutub siin ikkagi vaid tagapõhjaks, mille taustal areneb Mare hingeuline kannatusmäng.

Mare eesmärk polnud ju kuidagi 300 parema sakalase lihtlabane reetmine, vaid tema enda eksiku-

V. ORMISSON

J. VAHTRA

jutluse kohaselt ü h e a i n s a g i — oma viimse poja — päästmine 300 tema ebausklikult veendumuselt kindlasti hukkuva saatuselt.

Mis viis Mare sellisele eksikujutlusele?

— Kuus korda oli ta juba saatusel kaalule heitnud oma usu võidusse — ja igakord selle pidanud lunastama oma poja eluga.

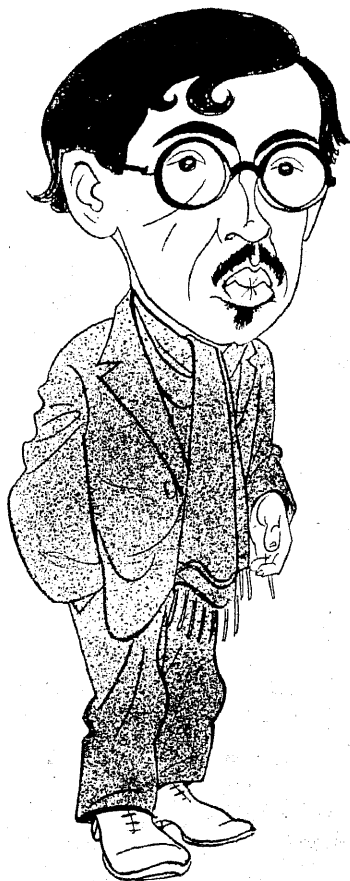
Ka seitsmes kordki oleks ta kindlasti sedasama suutnud — oli ta ju oma poja ise kasvatanud sangaritegudele, — kui poleks olnud vaid Toomapäeva oma õudse ebaususe eelarvamisega segamas ta meeli.

Juba kuus kaotatud poega ilma sellise ebausutagi olid küllaldaseks tööga, mis ta meeltetugevust nõrgestas. Ärgem nõudkem sellises olukorras kannatanud naiselt tarka kaalutlust.

Seni oli naise usku ikka kandnud lootus. Lootus on võimas suggestioon, mis viib inimese läbi suurimaistki ohtudest. Käesolevas olukorras valitsesid ta teadvuses vaid kuus kaotuse tööga koos saatustliku lootusetusega Toomapäeva paratamatult hukutava mõju ees. See on oluline lähtepunkt Mare talitusviisi hiinanguks.

Ka kangelane pole eksimatu. See naine loomult oli kangelane, kuid ta langes oma ebauskliku väärkujutluse ohvriks. Sellises olukorras meie ei peaks Maret süüdistama, vaid kahjatsema.

Koguni iseküsimus on, kuivõrd tänulik ülesanne on draama ülesehitamine sellisele ainele, kuid see ei puutu käesoleva näidendi arvustusse.

A. VABBE

V. MELNIK

Tallinnas, 8. jaan. 1936. a.

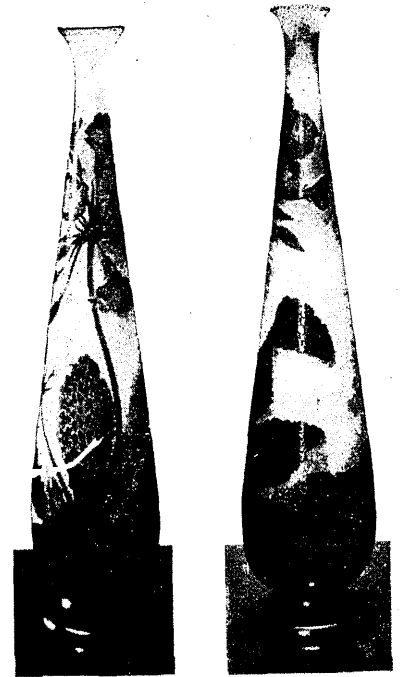
R. Olbrei

Elevandiluu kunstis
Peeker L.-Saksast (?)

Portselanivaas

Gallé vaasid, Prantsusmaalt

Tinakannud Pärnu muuseumis

Г
1770

G
1770-1800 S

C
ГАРАНЕРЪ
1825-1850

Ф. Б. ГАРАНЕРЪ
1860-1880. K

Gardner'i, Moskva lähedal umb. 1850. a. asut. kõva
portselani märke

R
F

R
F

R
F

Re
Fe
Ao

R
F

Reval
Fick
Paul

Reval
Fick

Reval
Fick

A
1710-1725. S.

R.P.M.
X
1725-1725. S.

Amic.
X
1720-1730.

X
1725-1763. S.

X
1763-1774. S.

X
1774-1815. S.

X
1815-1860. S.

X
1860-1924

X
1924-S.

Meisseni, esimese Euroopa puhtakujulise kõva-portse-
lanivabriku (asut. 1710) märke Saksast

Tallinna portselani- ja fajansivabriku (asut. umb.
1780. a. C. Chr. Fick) märke

NÄITUS

„NAINE JA RAAMAT“

NÄITUS „Naine ja raamat“ korraldati läinud aasta detsembris Tallinnas ja kordub nüüd Tartus ning teistes linnades.

Näitusega, mis esmakordne sellesarnane, on antud ülevaade naise osast raamatukultuuri alal — autorina ja raamatu kasustajana-levitajana.

Evime väljaspool kodumaa piiregi laialdast tähelepanu ja tunnustust leidnud rikkaliku lauluvara naiste-rahvalaulukute suust. Kindlasti rohkeni kui kuski peatub silm *Lydia Koidula* käsikirjul ja pildel, peatub ka tagasihoidliku välimusega esimesel naiste sulest ilmunud raamatul — *Lydia Koidula Vaino lilled* aastast 1866, mis kirjutatud *Eesti-rahva heaks meleks* autorit nimetamata. Samuti köidab tähelepanu esimene eestikeelne näidend *Saaremaa onupoeg* aastast 1870, ka Koidula sulest.

Arvestades edasi tänapäeva vanima ja populaarsema luuletaja *Anna Haava* laule, *Marie Underi* korduvalt auhinnatud loomingut ja üldse naisluuletajate sulest ilmunud 45 luuletuskogu, tunnustame, et kahtlemata parimat on eesti naine pakkunud luulepöllul.

Üldse on naiste sulest tänini ilmunud 300 a l g u p ä r a s t e o s t, nende hulgas ligi üks kolmandik tarbekirjanduse, päämiselt tervishoiu, kasvatus ja kodumajanduse alalt.

Alles E. Vabariigi keskkool võimaldas naisele kõrgemasse õppeasutusse astumiseks vajalise küpsuse ja ainult teist aastakümnet on eesti naisel võimaldatud olla täisõiguslikuks ülikooli kasvandikuks. Kuigi meie teadusnaiste põlv on veel noor, on suudetud eesti teadusele anda küllalt hinnatavat lisa ning arvukate töödega rikastada populaarteaduslikku ja tarbekirjandust.

Doktori väitekirja on kaitsnud 14 naist, neist E. V. Tartu ülikooli juures 6. Magistritöid on 83 naiselt ja üle 60 naistelt esitatud töö on tunnistatud Tartu Ülikooli poolt auhinna vääriliseks.

Naise tegevus ajakirjanduse põllul algab ühtaegu esimeste tööde ilmumisega kirjanduse alal. Esimese naisajakirjanikuna austame jällegi *Lydia Koidulat* ja esimese naiste ning kodude ajakirja *Linda* toimetajana *Lilli Suburgi*.

Tänapäeval töötab ajakirjanikena umb. 25 naist, neist vanem on omaaegne *Naiste Töö ja Elu* toimetaja *Marie Reiman*, kelle sulest ilmunud arvukalt töid, päämiselt naisküsimumuse ja kodukaunistuse alal. Järgmisena vanuselt nimetame *Minni Kurs-Oleske't*, kirjutustega päämiselt naisõigusluse ja Rahvasteliidu töö alal.

Erilist tähelepanu on näituse korraldamisel pühendatud lastekirjanduse valikule ning tutvustamisele, kuna lugemistahte kasvatamine ja kirjanduse vastu huvi äratamine lapses evib suure tähtsuse — lapsesse juurdunud raamatu-armastus ei närbu ku-

*Lydia Koidula „Vaino lilled“
Esimene raamat eesti naise sulest*

nagi. Naisele on püütud olla abiks, koostades raamatute nimestiku, mis peaksid kuuluma naise eriraamatukogusse.

Andekas nukukujur *Alli Orav* näitab huvitavate nuku-stseenidega, kuidas kirjanduslikud tüübid saavad silmaga tajutavaiks, elavaiks.

Kokkuvõttes võib ütelda: Näituse korradamisega on tehtud senini söödis seisnud suur töö ja lähemaks ülesandeks olgu selle töö jätkamine — naiste kirjandusliku loomingu pidev arvestamine ja tutvustamine, lastekirjanduse aegajaline soovitamise ning naiste eriraamatukogu nimestiku täiendamine.

Ja mitte ainult seda. Raamatukogude valimike koostamisel selgusid mõnedki nõrgad kohad ja lüngad, milliste täiteks on vaja uut hääid kirjandust ning sellele tööle peaksid eriti naised rakendama oma teadmisi ja vilumust.

Portselani näitus Tallinnas

Kristl. Noorte Naisühing korraldas detsembrikuus Tallinnas portselani näituse. Näituse toimkonda kuulusid proudad: Aule, Piilbaum, Naaris, Kesa, Tofer, Luther, Lustig, Seljamaa, Uusman, Roosior, Ojanson, Möllerson, Korff, prl. Kursell ja prl. Kirschbaum. Näituse patronessiks oli pr. M. Selter. Näituse tegelikuks ülessaadjaks oli hr. A. Vaga. Žüriisse kuulusid: prl. Kursell, hr. G. Tofer ja hr. J. Genss.

Näitusel oli väga hinnalisi ja huvitavaid portselani väljapanekuid Tallinna seltskonnalt. Erilist huvi pakkusid pr. Lutheri vana Tallinna portselan (Fick), pr. Toferi väljapanekud, pr. Kagani, pr. Aule, hr. Bergi j. t. rikkalikud kogud.

Inkle ja Jariko,
Fr. W. Willmann'i
„Suttude ja Moistatuste“
raamatust

Antiqua ja fraktuur

MAAILMASÕJA ajal — suure saksavaenulikkuse päevil — kerkis esmakordselt päevakorrale suur ja oluline küsimus: *kuidas trükkida eesti lehte, kas n. n. ladina (antiqua) või gooti (fraktuur) kirjaga?*

Meie trükikirjanduse areng, mis ajalisel käib rööbiti saksalise protestantismi levikuga meie maal, oli saanud Saksas trükitud esimesest eesti-saksakeelsest raamatust tõuke, lugeda õigeaks trükikirjaks vaid gooti tähestikku. See pärus iseloomustab meie raamatuid ligi 400 aastat, sest alles noor-eestlaste loobumine saksa vahendusest ja otsene ammendamine euroopa vanemate kultuurrahvaste vaimuallikaist vabastab meie raamatud osalt sellest saksaprovinciilikust ilmest. See sündis 1905-06. aasta sündmusrikkail päevil. Sama pärus koormab meie ajakirjandust nüüd juba ligi 170 aastat, s. o. esimese maakeelse lehe ilmumisest saadik.

Maailmasõjaaegne võitlus ladina kirja eest eesti perioodikas möödus tulemusteta. Liig tugevad olid vanameelsete argumentid fraktuuri kasuks. Vanemad inimesed ei olevat veel harjunud ladina tähestikuga ega oskavat seda lugeda. Nii kaotavat ajakirjandus oma ustava lugejaskonna just kriitilisel päevil, ja see tähendavat siis kahju niihästi kultuuriliselt kui ka majanduslikult ja poliitiliselt. Veelgi kaaluvam oli teine veene: trükikirja, nimelt *antiquat*, olevat vähe, ja üldse tuli ta Saksast, nii siis — võimatu vajalise kirja muretsemine keset sõda. — Ometi kajastus see võitlus positiivselt vähimalt meie raamatuturul: „Noor-Eesti“ raamatuile lisaks kaldusid teistegi kirjastajate tooted üha enam ilmuma n. n. ladina kirjas.

Siin-säl „ülessoojendatuna“ see võitlus — mitmekordselt ka iseseisvas Eestis — ongi siis viinud nii kaugemale, et tänapäeva Eestis raamatud ja ajakirjad — mõne väga harva erandiga — ilmuvad rahvusvaheliselt üldtunnustatud kirjas. Ajalehtede endi suhtes on aga aeg ja töö möödunud täiesti tulemus-

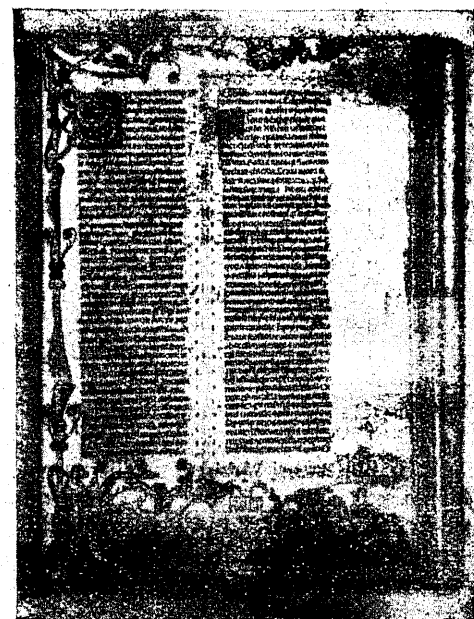
teta, kui jätta mainimata Viljandi *Sakala* sellekohane katsetus, mis aga — teiste lehtede kaasatulematuse põhjustatuna — pidi lõppema fiaskoga.

Raamatu-aastal ja keset Euroopa suurimat pinevust oleks praegu aga vist aeg, kus see küsimus tuleks uuesti tõsta kogu meie üldsuse päevakorda. Ei ole meile sugugi ükskõik, et meid teised rahvad — meie jooksva ajakirjanduse järgi — peavad saksa kultuurprovintiks, seda veel nüüdki, kus meie iseelu on juba küllalt jõurikas. Ja seda eriti nüüd, kus meile kaunikesti teada peaksid olema hitlerliku režiimi unistused meie kodumaa suhtes. Mis mõju võib olla meie fraktuurkirjas trükitava ajakirjanduse demonstreerimisel vastavalt häälestatud väheteadliku saksa massi kohta ajal, kus vanade „saksa kultuurprovintside“ vallutamine tõuseb kord päevaküsimuseks, seda meie peaksime ette nägema, teades juba praegu, kuidas hitlerlik režiim on osanud pidurdada ladina kirja tarvitamist Saksas ja seevastu edendada „saksa kirja“ (s. o. meie fraktuuri) levikut. Aeg ja tagamõte — mõlemad koos moodustavad argumenti, miks enam pole aega viivitada kirja lammutamisega, mida muide tunneme vaid trükituna, sest oleme alati kirjutanud ladina aabetelega.

Maailmasõja-aegsed veended fraktuuri kasuks peaksid olema iganenud. Vaevalt küll, et meil leidub sellaseid vanu, kes ei saa jagu *antiqua'st*, ja kui neid siiski veel peaks olema, siis ei loe nad ka fraktuuri ja üldse ajakirjandust. Seevastu on meil päälle kasvanud uus, iseteadlik ja haritud põlv. Tänapäeva ajakirjandus peab aga arvestama nimelt seda värsket põlve. Teise argumenti vastu, et ladina kirjast võiks tulla puudus, võiks rääkida kas või uus dekreet, mis, ütleme, kümneks aastaks täiesti keelu alla paneks fraktuuri sisseveo Saksast, millega meid kogu iseseisvuseaeg on otse uputatud. Küllap siis kord vana fraktuur kuluks ja üks täielikult avaneks rahvusvahelisele kirjale.

Hää aga oleks, kui meie patriootitsevad leheväljaandjad ise kord küsimuse otsustaksid meie iseelu ja tulevikku tõsiselt arvestavas mõttes.

Herbert Haljaspõld

1. lk. XIV. s.
käsikirjast

Sophia Vardi ja Kustas Utuste

ON niisuguseid mugavaid optimiste, kes usuvad, et kõik hää sinnib iseenesest siin ilusaimas kõigist maailmadest. Maarda ja Kustas Utuste'd ei kuulu niisuguste mugavate optimistide liiki. Nad arvavad, et ainult metsmehele sünnivad kõik hääd asjad iseenesest puu otsas, maas, vees ja õhus — ananasiid ja banaanid, viigimarjad ja leivakunad ning kõik muu. Meie aga elame ajastul ja kliimas, kus kõikjal on piirikivid ja kõike hääd peab looduselt välja vahetama töö ja hoole vastu. Ärgem idealiseerigem metsmehe elu ja ärgem unistagem metsmehe päevade taassaabumise. Loogem õnnelikuma elu võimalus siin künnivagude ja lumehangede maal, siis oleme täitnud oma kohuse inimeste ja Jumala ees.

See pole kerge kunst. See nõuab ka nii mõnegi „piirikivi“ nihutamist seniselt paigalt ja sääraseil toiminguil satutakse nii mõnegagi teravasse vastollu muus maailmas. Käesoleva sajandi alul Vene keiserriigi piirikivid olid alles väga kindlad ja rõhusid eesti rahvuslikku rinda, nagu surnuaia ristikivid. 1904—1906. a. rahvas liigutas ennast võimsalt, et saada vabamat hingamist. Selles liikumises Marta Lepp, kirjanikunimega Sophia Vardi, evib legendaarse revolutsioonilise neitsi kuulsused. Eriti pärast haavata saamist 16. okt. 1905 Vene turul saab ta rahvuskangelaseks. Ent vastaspoolelt ka samavõrra vihatud.

Türmisistumised, väljasaatmised Siberisse ja säält põgenemised moodustavad tema elu välispidi mitme pika aasta jooksul.

Sophia Vardi (Marta Lepp) on kirjutanud: *Esimised tuuled*, novellid, 1914; *Seisates*, skitsid, 1919; *Dekoratsioon*, näidend 3. vaat., 1922; *Mälestused I*, 1905-nda a. romantika, 1922; *Sirelid*, kolm kevade miniatüüri, 1923; *Mälestused II*, 1905. a. järellained, 1923; *Haabvere*, romaan, 1926; *Mälestused III*, 1905. a. lõppvaatus, 1927; *Kalmuneid*, muistend 5. vaat., 1929. Pääle selle avaldanud rohkesti artikleid ajalehis rahvusküsimuste üle. Praegu ajakirja *Hüis* toimetaja. Rida teoseid on kirjanikul käsikirjas.

ET *Junkur* (K. Utuste revolutsiooniline varjunimi) oli „Kroonlinna sõjaväelise organisatsiooni“ organiseerijaks ja hingeiks, seda teadsid vaid Peterburi ja Kroonlinna pörandaalused ringid ja žandarmeeria, avalikkus kuulis vaid Kroonlinna garnisoni mässust. Nii-siis mõlemad — staažiga revolutsioonäärid. Või teiste sõnadega — mitterugavad optimistid.

„Kui jäädakse „mugavateks“, siis elu läheb meist üle ja meie jääme temale jalgu. Elu ei salli jalgujäämist. Peame elust ette jõudma, vähemalt ette rühkima ja ettenägema. Kui meie seda teeme, siis on vähemalt pool võitu ikka meie pool,“ ütlevad K. ja M. Utuste'd.

See on nõudlik elureegel.

Major Kustas Utuste,
ta naine Maarda ja
nende poeg Reljo

Kui 1917. a. kevadel kõik olid revolutsioonilises vaimustuses „suurest, veretust, päiksepaistelisest Vene revolutsioonist“ ja „Vene demokraatlikust, föderatiivsest vabariigist“, siis *Gustav Kirschbaum* (=Kustas Utuste) hoiatab ja manitseb: „Iga tilk verd, mis jää valamata „veretus, päiksepaistelises revolutsioonis“, valatakse hiljem tagant järele ämbritega.“

Kui tahame pääseda ja päästa oma rahvas kõigest kurjast ja hukatusest, mis langeb Vene rahva pääle, — peame enese ja Vene vahele tõmbama nii laia kraavi, et Vene verised vood sellest üle ei pääse.“

See „kraav“ tõmmatakse 24. II 18. a. ideeliselt Eesti iseseisvuse manifestiga, tegelikult — Vabadussõjas ning lõplikult Eesti-Vene rahulepinguga ja Eesti tunnustamisega *de jure* kõigi maailma riikide poolt. ükski vägi neid sundida kätt liigutama. Vastased —

Aga tollal — 1917. a. kevadel — peeti seda rumaluseks; üks kodanlik leht nimetas seda isegi „provokatsiooniks, mida eesti rahvas hukka mõistab“; sotsialistid aga nägid selles „kõigi töötavate kihtide ärandmist“.

Kui Vabadussõda oli õnnelikult lõppenud, deklareeris K. Utuste: „Ühe vabadussõja oleme lõpetanud, peame algama kohe teise: võitluse vaimse iseseisvuse eest. Meie haritlaskond on oma maailmavaate, omad töökspidamised kokku kerjanud igast maailmaotsast. Meie peame rajama ja arendama oma rahvusliku ideo-

PROF. AMANDUS ADAMSONI PEREKOND

Vasakult: pr. Adamson, poeg esimesest abielust, tütar (noorem), vanem tütar esim. abielust, prof. ise

loogia. Meie peame täitma rahvusliku sisuga oma rahvusliku vabaduse, muidu taas kaotame selle. Siis meie häbi on suurem kui nüüd meie au. Riiklik iseseisvus on väline iseseisvus, vaimne iseseisvus on seesmine. Riiklik iseseisvus on kest, mis peab kaitsma ja soodustama sisu, s. o. rahvusliku kultuuri (omakultuuri) arendamist. Nagu tühi kott ei seisa püsti, nii ei saa püsima jääda ka rahvuslik riiklik iseseisvus, kui ta pole tingitud rahvuslikust kultuurilisest iseseisvusest. Meie peame organiseerima oma rahvusliku vaimse autoriteedi, peame vabanema võõraste autoriteetide võimu alt. Meie peame organiseerima oma rahvusliku tahte, et suudaksime teostada oma aateid ja kaitsma ennast. Et olla peremees omal maal, peame ise mõtlema, ise mõistma, ise tahtma, ise tegema. See on suur töökava. Selle teostamisele peab asuma kohe, sest homme on seda alata juba raskem kui täna, ülehommene ehk juba hoopis hilja. Kõik käed külge!"

Kuid külgepanijaid jäi väheseks.

Pessimistid on kindlasti veendunud ja teavad, et ega sest midagi ikka välja tule, kõik on ju puha lootusetu; mugavad optimistid vastupidi teavad, et kõik hääd asjad sünnivad iseenesest, ja sellepärast ei suuda neid oli vististi kõige rohkem, karjusid: „Rahvuslus on metsikus. Rahvuslus on hukk. Kui tahate olla rahvuslased, siis pange viisud jalga ning minge jalgsi Pärnusse, — miks te raudteerongiga sõidate?! Miks tarvitate elektrivalgust, atru, rehepeksumasinaid — hiskuge pirdu, harige maad seainaga ja karuõkkega ning pekske omad rehed koodiga!"

Kosmapolitismi ideed selle vastu on väga kõrged, kultuursed, edumeelsed ja humaansed.

Väheste rahvusluse-aate kandjate esirinnas on mõlemad Utuste'd. Teoga ja sõnaga.

Teostatakse suured algatused, mis tähistavad rahvusliku mõtlemise suuna muutmist positiivsusele, võitlust rahvusliku enese-alaväärtustamise vastu.

Nimetagem ÜENÜ omakultuuri päevi, mille sisustas Maarda Lepp-Utuste *Hiie püha, Eesti kosjad, Jüriöö*, mis kaasa tõmbasid hulki ja õpetasid teisiti nägema ja teisiti mõistma kui senini ning austama rahvuslikku minevikku, esivanemate pärandust ja omapära. Muhu kantsi langemise 700. aastapäeva pühitsemisega maetakse kurikuulus halisemine 700-aastasest orjusest. *Kalmaneiuiga* antakse eeskuju rahvuslike muistendite käsildamiseks loovas kunstis. Rahvusrõivastuse mõiste vabastatakse muuseumikütkeist, antakse temale eluline mõte ja ta tõstetakse ausse. Kuid väline eestlus: eesti nimi, eesti lipp, eesti rõivastus on vaimse eestluse väljendus.

Olla eestlane, tähendab eeskätt olla eestlane vaimult. Rahvusliku vaimu kandjaks on rahvuslik usk. Kui oled vaimult eestlane, siis ära häbene ka tunnistamast seda avalikult ja täielikult: mina olen taaralane. Seda teeb ka perekond Utuste.

Nii ikka minnes edasi suurimate tähistate suunas läbi vaenu ja ükskõiksuse leeri oma rahva parema homse poole.

Ränimees

W. Timm: Tallinna vaade. Рускiй Художеств. Листокъ, 1853

Tallinna Linna
Reskraamatukogu

Peter Zoegel-Manteuffel 70-aastane

Balti-saksa kirjanik, kelle teostest kõneleb arusaamine eestlaste hingeelust

KUI meie meenutame juba pikemat aega Nõmmel elutsevat saksasoost kirjanikku, vabahärrat Peter Zoegel von Manteuffel'it ta 70. sünnipäeva puhul (17. veebruaril 1936), siis ei saa meie ühtlasi jätta mainimata, et juubilar kuulub suguvõssa, kes mitte ainult balti-saksa ringkonnis, vaid ka kirjandushuvilises eesti rahvas on olnud pikemat aega tunnustust väärivaks ja austatavaks.

Meie koolide eesti kirjandusloos programmis ei pääse meie mööda vanemaegsest eesti kirjanikust krahv Peter Manteuffel'ist (1768—1842), kes oma raamatutega „Matvite peergo valgušel“ (Tallinnas 1838, 2. trükk 1839) ja „Willem Natvi eslopäevad“ (Tallinnas 1839, 2. trükk veel eesti omariikluse päevil a. 1922 Tartus) aitas algatada ja tihendada tookordset eestikeelset kirjavara. — Kuigi need teosed on kaotanud praegu igasuguse väärtuse kirjandusena, on nad ometi täitnud oma ülesande meie kultuuriloos ja, teiseks, nad on jäänud vist ainsaks tunnustatavaks dokumendiks selle kohta, et balti kõrgemagi aadli hulgas leidis kultuuritahtelisi, kes asusid vahetult edendama meie kultuuri siis, kui meil enestel alles puudusid kandejõulisemad tiivad. Meie ei tea seda ette ütelda, aga usume, et eesti rahvas juba aasta kuue pärast, mil möödub selle kirjamehe surmast 100 aastat, võtab austada oma krahvlikku kirjanikku püsivama mälestusmärgiga kui seda on mainimine meie kirjandusloos.

Siia sugukonda kuulub praegunegi juubilar, ja jällegi kirjanikuna, kuigi seekord saksakeelsena ja oma tööde jäädavuselt ja tiheduselt oma eelkäijat samast perekonnast kaugelt ületavana. Seekord kuulub ta perekonna parunlikku kõrvalharru, aga saatuse määranud ta eesnimeliseks samuti Peetri. Praegu pikemat aega Nõmmel elutsev kirjanik, vabahärra Peter Zoegel von Manteuffel, on sündinud 17. veebruaril 1866. a. Võhmutas. Nii pühitseb ta siis nüüd oma 70. sünnipäeva.

Avalikule kirjandusareenile on ta astunud võrdlemisi hilja: 48-aastasena, sest a. 1914 ilmus alles ta esimene raamat, Saksamaal — nagu kõik järgmisedki. Ta on olnud aga väga viljakas, sest 1928. aastani (nagu see selgub 1932. a. ilmunud *Handbuch der deutschen Schriftsteller'ist*) on ta avaldanud terveni üksteistkümmend teost niihästi proosa kui ka luule (ballaadide) alalt. Sama teatmeteose andmeil on need teosed järgmised (päälkirjad eestikeelses tõlkes): *Tormidest ja päikesepaistelistest päevadest* (1914), *Kirjad kevadele* (1920), *Ballaadid* (1922), *Eesti taluri raamat* (novellid a. 1925), *Murdlainetus* (1925), *Põhjatuu* (1926), *Kodumulla kuningad* (1926), *Iseka naise päevik* (1927), *Innuri tütar* (1927), *Põhjala inimesi* (1927), *Poolverd* (1928).

Ikka ja ikka jälle pöördub kirjanik Zoegel-Manteuffel oma teostes eesti inimeste (päämiselt küll talupoegade) kirjeldamisele, keda ta tunneb ülihästi. Alati teeb ta seda tõele vastavalt, südamliku mõistmise ja sisima arusaamisega. Eriti ilus saavutus sel alal on tema a. 1925. ilmunud *Das estnische Bauernbuch*, mida kadunud eesti kultuuritegelane Anton Jürgenstein säädis eeskujuks isegi tookordsele eesti kirjanelikele, kuidas tuleb kirjeldada eesti taluri hinge ja püüdeid. Sama Anton Jürgenstein tõlkis siis rea neist novellist ja avaldas need tõlkes *Postimehes* ja *Sädemeis*, kus nad leidsid täie hindamise ka nende poolt, kellest nad kõnelesid. Teisedki eesti lehed on avaldanud kirjaniku P. Zoegel-Manteuffeli meile väga häätatlikke ja meid elarvamusteta mõistvaid teoseid.

Kirjaniku väline elu on olnud mitmeti kannatusrikas: alles hiljuti kaotas ta ühe oma tütreist mõrva ohvrina. Aga kõigest hoolimata tahame meie talle loota rahulikku töövõimalusi ka pärast 70. sünnipäeva. Meile kõigile rõõmuks ja Eesti välisnimele kasuks.

Ervin Uibo:

Fot. J. V.

„KULDKÕRTE IGATSUS“

Luuletused. „Olioni“ eraväljaanne käsikirja alusel. Tallinn 1935. — Hind Kr. 1.50. Tellitav „Olioni“ talitusest

NOORE luuletaja *Ervin Uibo* nimi, kelle esikteosega meil nüüd võimalus on tutvuda, pole meie kirjandushuvilistele inimestele just tundmatu. Nii mäletab nende ridade kirjutajagi temalt siin-sää! meie paremais ajakirjades, päämiselt küll vist *Olionis*, lugened olevat õige nauditavaid luuletusi ja ka proosat. Mis temas alati on meeldinud, on soe kodumaine õhkkond ja selles õhkkonnas loomupäraselt arenev isamaalik meelsus. Ta esikteos püüab siis nüüd neid tema päämisi luulesugemeid kristalliseerida maailmavaatelseks tervikuks. Ja selle esikteose ilmumine satub aega, kus meil kogu ulatuses — üleriiklikult — taotellakse kirjanduses samu eesmärke. Paljugi kõrval, mis nüüd ilmub võitpaatosega ja nagu vastukaaluks endisele isamaad ehtavale suunale, mõjuvad need noore luuletaja otsekohesed luuletused seda meeldivamalt, ja võib loota, et ta isamaalikud read leiavad teed õige paljudesse kodudesse. Liitati, et siin esmakordselt esineb laulik, kelle iga ei ületa kuigipalju võrra meie iseseisvuse kestust, ja seega meil esmakordselt avaneb võimalus pilku heita meie iseseisvusaegse generatsiooni hinge. Seega on see esikteos soovitatav ka vanemaile lugejaile, kes tahavad mõista meie tuleviku teerajajate veendumusi.

Sellelt lähtekohalt tahaksin ma siinkohal mainida eriti kahte momenti sellest vastsest raamatust:

Üks neist kõneleb jõulisest lootusrikkusest oma maa tulevikku:

*Usu, nad tulevad su enese seest,
su enese maast ja taevast;
sinu jõgede, järvede veest,
ning su rahva vaevast —
Õ n n e d s i n u l e, E e s t i!*

Teine moment kõneleb meie noorsoo vähenõudlikkusest ja ohvrimeelsusest oma kodumaa kasuks, nüüd, kus ju teda ei meelita enam — nagu meie vanemaid põlvi — venemaalised lihapotid oma hõlbueluga võõrsil.

*Pea jõudma üle enda
ma saatuse võitlusteel.
Ja jõudes pea tundma, et lendan
ja haarab mind maine neel.*

*Kuid aeg mull' kõneleb tasa
mu isade, vendade teest,
mis üle enda viis kaasa
neid kodu ja sünnimaa eest.
— Viib üle enda mu kaasa,
kui vaja — ka ohvritee,
et kodumaa vabadusaasal
jääks — ü l e e n d a m e t e e.*

Mul on tahet uskuda, et need kaks uutset momenti meie nooruse hingeelus võivad pakkuda palju uut julgust vanematelegi, ja teiseks, et raamat, mis nad esimesena kirja pannud — tohiks leida tõsist tähelepanu.

Kokkuvõttes on seega *Kuldkõrte igatsus* olnud raamat, mis mulle üle pika aja kord jälle on pakkunud tõelist naudingut.

V.

Pääministri aset. Kaarel Eenpalu

Mõtteid uuest põhiseadusest

Kirjutanud siseministri abi E. Maddisoo

IGA põhiseadus, isegi kõige ideaalsem ja juriidiliselt laitmatum põhiseadus, lakkab oma ülesandeid täitmast, kui ta eeskirjad ei vasta elunõudeile. Ta maksmajätmine sellisena oleks tegeliku elu surumine sellele mitte vastavasse raamesse, milline ajaolu ajajooksul võiks muutuda riigile isegi ohtlikuks. Kui on selgunud põhiseaduse mittevastavus elunõudeile, on põhiseaduse muutmine mõõdapääsematu ning põhiseaduse muutmine peab toimuma säaduslikul teel, kui ei taheta, et rahvas seda teostaks revolutsioonilisel teel. Eeltoodu on täiesti kohaldatav praegu meil maksvale põhiseadusele. Võib julgesti tähendada, et ta muutmise vajadus on üldtunnustatud. Võib isegi ütelda, et see selgus juba ta vastuvõtmisel rahvahääletusel 1933. a. oktoobris. Pääle selle põhiseaduse algatajad ei suhtunud oma algatusele tõsiselt. Neile oli see, nagu seda tõendab tegelikkus, mõteldud ainult hüppelauaks võimule pääsmiseks. Ka rahvas ise, kes selle põhiseaduse võttis vastu rahvahääletusel, ei avaldanud oma otsusega temale oma poolehoidu. Võiks tähendada, et rahvas maksva põhiseaduse vastuvõtmisel täiesti meeoluliselt leidis rahvahääletamises ainsa säadusliku võimaluse avaldada oma kukkamõistvat protesti valitsevale olukorrale, mille oli loonud tegelikkus 15. juuni 1920. a. põhiseaduse varjus. Teiste sõnadega, rahvas võttes vastu põhiseaduse tahtis ainult jäädavalt hävitada ta meelepaha väljakutsunud olukorda, jättes põhiseaduse küsimuse lõpliku otsustamise järgmiseks korraks. Kui 15. juuni 1920. a. põhiseaduses võimude jaotus ning nende tasakaal oli küllaldaselt kindel ning kogu võimu allikaks, suverääniks oli rahvas, siis tegelikult muutus selleks

Vasakult: Politseivalit. dir. R. Veermäe, Sisemin. abi E. Maddisoo, pr. Maddisoo, pr. Veermäe, sisemin. nõunik juriid. küsimuste alal R. Nigol abi-kaasaga, Sisemin. abi August Tenson, assist. Juhani Viks, kellele allub trükisäaduste järeelvalve ja sisekaitse-alaliste asjade läbivaatamine, ja hr. Eenpalu adjutant major Aleksander Tülgel

Proua Linda Eenpalu

rahvaesindus oma rühmade näol. 1933. a. oktoobri rahvahääletus purustas aga igasuguse tasakaalu, varustades Riigivanema säarase võimuküllusega, et ainult isikust olenes, kas olla diktaator või parlamentaarne president. Et neid äärmustesse kaldumisi ära hoida, peab tulevane põhiseadus olema ehitatud säaraselt, et ta igapidi kindlustaks riigivõimude tasakaalu ja rahuliku tegevuse, misjuures selle tasakaalu hoidmine oleks riigipää üheks tähtsamaks ülesandeks. Isiklikult kujutaksin presidendi ette sarnasena Põhja-Ameerika Ühendriikide presidendile, — s. t. et ta oleks valitav rahva poolt ja et tema poolt ametisse säetud valitsus oleks poliitiliselt vastutav ainult tema ees, — kuid selle vahega, et temal oleks õigus teatavil juhtudel säadusandluskogu laiali saata ning et teiselt poolt säadusandluskogul peaks olema võimalus presidendi poliitilisele vastutusele võtmiseks rahva poole pööramise teel.

Üle kahe hana

Jõukas, kuid ka valgust kartvate asjadega tegelev Moller teatab oma tütre Flora nimel ajakirjanik Harri Martonile, et selle ja tema tütre vahekord on lõpetatud. Flora abielluvat kullasepa Friele poja Edmundiga. Erutatud Martoni ees hiljem Flora eitab vastavate volituste andmist oma isale. Järgneval ööl leitakse Moller mõrvaohvrina oma koduukse eest. Kahtlusalusena Marton vahistatakse pärast seda, kui ta, tutvunud oma naabrina Liidaga ja selle vabastanud ta leivaisa Sandelini piinlikust seltskonnast, viibib oma voodis — lahtirõivastamatuna. Otseste süüitõenduste puudumisel ta varsti ometi vabastatakse Sandelini poja — kohtu-uuri — korraldusel. Uue kahtlusalusena põimub loosse keegi Edelmänn, kel olnud mõrva ööl natuke salapärase kohtumise Molleriga restoranis. Kuid raske on võimudel tedagi pidada kindlaks süüdlaseks. Kullasepa poega aga huvitab ühe pärlikee saatus. Seda kahtlaselt omandatud väärtuset ei tahtnud nimelt Moller müüa Friele isale selle hinna eest, mida temale pakutud. Kee olemasolust ei tea võimud midagi. Kuhu jäi kee? Friele on veendunud, et mõrv on teostunud selle omandada tahtmise eesmärgil. Ta hakkab asja iseseisvalt uurima ning kuulab ühe kollase paki olemasolust, mida Moller endaga kandnud ja mille üle tal olnud kõnelus Edelmanniga. Ta hakkab jälgima ka Florat ning tabab teda kohtumiselt tundmatuga. Viimaks meenub talle, kus ta seda meest varem oli juba näinud. Pargis viibivad parajasti ka kaks töötut — Marton ja Liida. Ka nemad näevad Florat võõra mehe seltsis. Koju jõudnud saab Liida teda vapustava telegrammi. Vahepeäl Friele jälgib Florat edasi. Ta kuulab teda kellegi Klüngeriga rääkivat kollasest ümbrikust. Klünger, nagu Edelmannigi on pangaametnik. Friele astub telefonikõnelt Flora majateenija Evaga ning kutsub ta kohtumisele, lootes temalt midagi kuulda ka teda huvitava kee asjus. Vahepeäl saabub Martonile Flora Mollerilt ootamatu kutse, külastagu ta teda samal päeval teatud kella ajal. Marton tunneb aga, et ta Florat enam ei armasta, et ta teda koguni vihkab. Eraviisilisel uurimisel samal ajal selgub Frielele Eva Tsee kaudu, et Mollerite perekonda on hakanud hoolega külastama härra Klünger.

„ARUSAADAV, kelle muu jaoks võis ta seda vajada, kui mitte teie preili Florale,“ jatkas Friele. „Jah, nüüd saab küll selgeks, et on ikka tõesti kõva kaval, või kui säärase hinnalise kingituse järgi otustada, siis rohkemgi kui kaval.“

„Mõtelda, kui huvitav,“ imestas Eva otse lapseliku lihtmeelsusega. „Minagi ei võinud aimata, et nendega asjad juba niikaugel. Siis on varsti kihlused majas! Ja mõtelge ometi, kui vähe aega on möödunud härra surmast! Kas nad siis tõesti peaksid olema niisugused kombeta inimesed! Ei, seda ma ei usu. Enne poolt aastat proua küll niisugust asja ei luba, see on kindel.“

„Kuid miks just kihlus peaks tulema?“ arvas Friele. „Võib ka ilma selleta teha kingitusi, kui tahe-

takse inimese vastu oma lugupidamist avaldada. Eks ole? Võib-olla ongi juba ära kingitud. Kas te ei ole preilil midagi niisugust silmanud? Kullast kaelakee briljantidest ornamendiga rinnal.“

„Ei ole seni olnud,“ eitas Eva ilma igasuguse kahtluseta. „Ma tean kõiki nende väärtasju, neid ei peideta meil. Kaelahettest on preilil ühed pärlid ja ühed rohelised klaasest, proual kahesugused pärlid, ühed väikesed ja teised suured, ja päale selle veel üks vanamoeline kullast kaelaskantav medaljon-kapsel.“

Frielele oli sellest ka küllalt. Ta oli oma tänaõhtuse ülesande täitnud ja mõtles nüüd, kuid saaks ruutem koju hangitud andmeid põhjalikult läbi töötama. Kuid kaugelki polnud veel rahuldatus Eva. Olles juba rida tunde kannatlikult oodanud, kuna Friele asub selle väljakutsumise põhjuse selgitamisele, ja näinud teda ikka aina keerlevat kohvijutul teistest, otsustas ta lõpuks ise jutu järsu pöördega sellele välja viia.

Kuid mis oli Friele seepäale vastata? Ei midagi konkreetset. Aina naeris ja lobises Eva meeldimisest temale ja armuavaldusest, mida kavatsenud teha, kuid ei julgevat veel. Et see oli kõik ainult nali, seda mõistis Evagi.

17. Flora Moller ka!

KUIGI nende lahkumine „Dorisest“ kella kümne paiku sündis suures sõbralikkuses, ei lubanud Eva saata end kaugemale kui Garaazi tänava nurgani. Vaatamata hilisele tunnile ja roosilisele meeleolule pidas ta ettevaatust mitte üleliigseks.

Kodumajani jõudes ja silmitsedes aknaind tundes talle imelikuna, et kõik korteriaknad olid valgustamata. Preili Flora pidi ometi kodus olema, ja kella kümne ajal polnud ta kunagi magama heitnud. Kuid ta võis siiski viibida köögis või söögitoas, mille aknad olid hoovi poole.

Eva Tsee evis tagumise ukse võtme ja ta kasutas oma käikudeks alati hoovipoolset ust, kuna see viis kööki ja tema tuba asetses kohe viimase kõrval.

Hoovipoolsed aknad olid ka pimedad. Küllap siis preili ikkagi magab, mõtles tüdruk enese rahustuseks.

Otsinud oma ridiküllist võtme ja tahtes seda pista lukuavausse, tundis ta järsku, et see esimesest puudutusest lahti vajus. See täitis ta hetkeliselt aimdusega, et kõik pole korras, ja ta käsi otse instinktiivselt tõusis hiigla kiirusega elektriliksutile, mis asetses kohe ukse kõrval. Ruum valgustus silmapilkselt. Põgusale kohkunud pilgule ei avanenud ruumi sisemuses mingit korratust või silmahakkavat muutust. Ja sellest julgudes astus Eva Tsee oma toa ukse juure, praotas ukse ja kiiresti pistes käe nupule, süütas tule. Alles siis söandas ta lükata ukse pärani. Kuid polnud siingi kedagi ega jälgi kellestki vahepeäl olnust.

Tal hakkas juba natuke piinlik oma esialgse kokkumise pärast — preili Flora võis ju ukse lahti unustada — ja nagu soovides iseenele tõendada oma kartmatust, sammus aeglaselt söögituppa, kus leidis samuti kõik korras olevat. Vaheuks söögitoast saali seisis pärani laiali, mistõttu võis valgusejuga suurest

laearmatuurist langeda ka saali. Eva Tsee kavatses kõik ruumid enne läbi vaadata ja siis koputada preili toa uksele ning küsida, kas ta juba magab.

Sammudes vaheukse juure silmas ta saali vastasena läheduses, kus uksest langev valgustee muutus ähmaseks, mingit tumedat kogu pörandal. Kuna saali elektriliksut asetses ukse kõrval, mis viis esikusse, ei saanud Eva Tsee kohe ruumi valgustada. Ja olles nüüd silmanud midagi maas ei julenud ta enam üle saali minna, vaid hakkas ukse juures teravamalt silmitsema.

Järsku aga eraldusid üldisest kogust kaks naisterahva jalga hallides sukkades mustade kingadega. — Preili Flora jalad!

Eva Tsee kokkus raskesti. Ta suu avanes karjatuseks ja käed tõusid, kuid mingit häält ei suutnud ta kuuldavale tuua. Hetke nii tardunult seisnud tormas ta läbi tubade jälle trepile ja säält tagasi alla. Üle hoovi seisis teine maja, kus veel osalt aknaid oli valgustatud.

Eva Tsee sööstis tolle maja koridori ja tagus rusikatega mitmele uksele järjest. Ei magatud veel igalpool ja kokkunud nägusid ilmus siin-säält nähtavale.

Mõne minutiga sai moodustatud salk, mis koosnes vanast õpetajast-pensionärist, tema üheksateist-aastasest koolipoisist pojast ja ühest julgest juuksurist-noormehest, kes rääkis, et tema eriala olevat frisuuride tegemine surnud daamidele. See ekspeditsioon pidi nüüd kindlaks tegema, mis liiki õnnetus on Flora Mollerit tabanud. Eva Tsee asus kõige taga.

Too noor juuksur osutus tõesti kõige vahvamaks: kui teised kõik jäid kobaras söögitoa ukse juure vahtima, sammus ta üle saali ja süütas tule. Pilt, mis nüüd avanes, lõi kõigil hingamise hetkeks kinni — Flora Moler lamas seliti maas, üks käsi rinnal, mille ümbruses kleit verega imbunud. Kõige õudsem oli aga ta nägu. Huuled ja käed olid rohekashallid, ning ei oleks võinud ütelda, et see on Flora Moller, kui mitte rõivastest poleks see tuntav olnud.

Eva Tsee karjatas ja jooksis ära. Sellega said ka teised nagu äratatud esialgsest ehmatuses masendusest. Juuksur lähenes esimesena maaslamaajale ja jäi teda ilmse võikustundega silmitsema.

„Surnud,“ sosistas ta siis kahvatuna. See oli kõigile selge ilma ütlematagi.

„Tapetud,“ lisas ta kohe juure. Selleski ei tahtnud keegi kahelda.

Ja nii nad jälle seisid kolmekesi laiba ümber, teguvõimetuiks pörutatuna sellest koledusest, kuna kõrvaltoast kostus Eva Tsee katkendlikku nutukisa.

„Ega me ei saa siin vist midagi teha,“ lausus koolipoiss erutusest väriseva häälega, päälle minutulist üldist sõnatust ja vaatas isale.

„Me ei tohigi siin midagi teha,“ vastas juuksur teadlikul toonil, „tuleb tuua politsei. Teie kui kõige noorem minge, jookske,“ tegi ta korralduse poisile.

„Kuhu, kellele?“ ei taibanud see kohe segaduses.

„Kriminaali muidugi. Teate ju, kus see asub?“ Kuid samal hetkel meenus talle, et seda võiks teha ka telefoniliselt. „Oot-oot,“ pomises ta, sammudes tuppa, kus ulus Eva Tsee.

„Kuulge,“ küsis, „kas teil siin telefoni polegi?“

Eva vastas, et on kabinetis ja tuli ise värisedes uksele näitama, kuid silmates laipa jooksis jälle kisaga tagasi.

Nagu kurva sündmuse mõnituseks kujunes agara

juuksuri ja unise valvekorra-ametniku vahel järgmine omapärane jutuaajamine:

„Kuulab kriminaalpolitsei.“

„Siin on tapetud keegi. Tulge kohe kohale!“

„Aadress?“

„Väikejärve 35.“

„Mis säält siis on juhtunud?“

„Ütlesin juba, et keegi on tapetud, keegi...“ ta tahtis ütelda täielikku nime, kuid ei teadnud preili eesnime ja lõpetas lause: „... keegi Molleri nime-line.“

„Moller? Väikejärv 35?“

„Jah.“

„Kuulge, härra, te olete pisut hiljaks jäänud; isik, kellest praegu teatate, on tapetud juba kuu aega tagasi.“

„Kuu aega tagasi?!“ Juuksur vaatas läbi avatud ukse saali, kus lamas preili laip, ja mõtles, et ametnik on hulluks läinud. Siis taipas aga, et on vist valeühendus mõne naljahambaga. Seda arvas ka politseiametnik oma poolt.

Juuksur väntas uuesti aparaati ja karjus torusse:

„Palun — kriminaalpolitsei! Saate aru — kriminaalpolitsei!“

„Siin kuulab ometi kriminaalpolitsei! Saage ise aru sellest!“ karjuti vastu.

„Mis te siis teete oma labast nalja!“ muutus nüüd juuksur ägedaks. „Surnu lamab siinsamas minu kõrval ja teie seletate, et on tapetud kuu aega tagasi.“

Nüüd kriminalist nagu ärkas unest, ei tarvitsenud ju nimetatud aadressil elada ainult üks Molleri nime-line!

„Võiksite lähemalt kirjeldada kõneall olevat isikut?“ lausus ta mõtlematult, sattudes segadusse. „Meesterahvas või naisterahvas?“

„Mis siin veel kirjeldada, tulge ise kohale, siis näete,“ muutus siinpoolne kõneleja ninakaks, kuid lisas siiski juure: „Noor kahekümne-aastane preili.“

Ja sel silmapilgul turgatas temalegi midagi äkki pähe, mis sundis veel hüüdma torusse:

„Tolle tütar, kellest te praegu vassisite!“

„Ah nii. Kui olete sündmuskohal, — nagu ütlesite — siis palun valvake, et surnut ei puudutata ega minda ta lähedusse. Kas sündmus on aset leidnud korteris?“

„Jah, korteris.“

„Ei tohi ka puutuda mööblit ega üldse mingeid asju tolles korteris, kuni ametnikud jõuavad kohale.“

„Tean ise seda paremini,“ pomises juuksur, panes telefonitoru hargile. Enne aga kui ta oleks jõudnud väljuda kabinetist, kõlises aparaat veel.

„Kas arst on kohal?“ küsiti.

„Ei ole.“

„Hää küll. Lõpp!“

„Õieti imelikud sinna kokku aetud!“ arvas juuksur, astudes saali. „Seletavad, et olevat tapetud kuu aega tagasi ja nüüd tahavad veel arstiga ellu äratada!“

Ametnikule politseis meenus, et Georg Molleri sündmuse avaldust oli toimetanud Bertingson. Kuna käesolev roim oli toime pandud samas kohas ning perekonnas, laskis see oletada, et ta võib seista seoses eelmise mõrvaga, ja valvekorra-ametnik otsustas informeerida esijoones kohe Bertingsoni.

Õnneks oli see ka kodus ja teatas, et kõik tarvisminevad abilised hangib ta enesele ise.

J. ADAMSON

KADUV NOORUS
Tallinna Kunstmuuseumis

18. Leidub jälgi

„VÄGA kurb asi,“ lausus doktor Hamster, ajades enese sirgu laiba vaatlemiselt, ja vangutas kahetsevalt oma halliksminevat pääd. „Nii lühikese aja jooksul teine säärane raske kaotus; mis peab ütlema selle

vaese proua süda.“ Ta heitis oma rahuliku pilgu Eva Tseele, kes seisis nüüd punetavate silmadega saali ukse juures. See ei mõistnud muud, kui puhkeda jälle nutma.

Bertingson, olles ära kuulanud juuksuri ja ta kaaslaste lühikesed seletused, teatas, et nad võivad nüüd lahkuda. Kuna need said sellest aga nii aru, et nad võivad lahkuda või ka jääda oma soovi kohaselt, ning eelistasid viimast, tuli neile veel täiendavalt seletada, et asjatoimetuse huvides ei ole nende siinviibimine enam soovitatav.

Assistent Laving, kelle Bertingson ühes dr. Hamsteriga kohale kutsus, oli nüüd hoolega tegevuses fotografeerimisega. Bertingson mõõtis laiba kaugust ühest ja teisest kohast, piinliku hoolega uurides läbi kõik seinad, põranda ja mööblisoad. Kuid ühtegi kuuliauku ega jälge ta nimetatud kohtadelt ei leidnud.

Vahepeäl tähendas dr. Hamster, et surm näib olevat olnud silmapilkne, kuna kehha on tunginud vähemalt kaks kuuli, üks pähe ja teine rinda südamekohalt, ja et sellest hetkest on möödunud umbes neli kuni viis tundi, arvestades kangestumise järgi päalihaseis.

Bertingson võttis selle vastu näiliselt täielise ükskõiksusega. Üldse oli ta täna sõnakehv ja ilmsesti pahas tujus. Oli ka põhjust olla seda. Polnud veel sama perekonda tabanud roim karvavõrdki selgitatud. Kuigi see tegevus ei kuulunud enam tema, vaid kohtu-uurija kompetentsi, ometi olid avandusmaterjalid tema koostatud, ja nüüd juba teine analoogiline sündmus. Eriti skandaalselt võib mõjuda see, et eelmise ja praeguse roima motiivid näivad olevat samad ja roimategevus juhitud samast lähtepunktist ning isikust. Mis pääseb nüüd lahti ajakirjanduses ja avalikkuses politsei ja kohtuvõimude aadressil! Sellele mõtelda ei olnud kuigi armas.

Assistent Laving, kes järgnevalt asus Eva Tsee põhjalikumale ülekuulamisele, kordas kokkuvõtlikult ülekuulatava lauset:

„Lahkusite kodust kella viie ajal kellegi härra kutsel. Kes see härra on?“

„Härra Friele. Ta eesnime ma ei tea mitte.“

„Friele, Friele,“ kordas Laving mõttes. „Kes ta elukutselt on?“

„Ma ei tea seda...“ kogeles Eva Tsee. „Temal... nendel, või see tähendab tema isal on kullasepaäri...“

„Edmund,“ pomises Laving endamisi ja tundis kuumust kerkivat näkku. Edmund Friele — see on ju tema hää tuttav ning sõber. „Kas tõesti tema kutsus välja? Ja kunas see toimus?“

„Eile õhtupoole helistas ta siia meile. Prouat ega preilit polnud kodus, nii võtsin kõne vastu mina. Ta rääkis, et...“

Sel silmapilgul tuli Bertingson kabinetist, kuhu oli vahepeäl juba oma uurimisjärjekorraga jõudnud, üks avatud noodivihk käes, ja sammus otse Eva Tsee juure, sõnudes:

„Kas on see preili Molleri kirjutatud? Tunnete tema käekirja?“

Eva Tsee pühkis silmi ja heitis pilgu vihule.

„See on preili käekiri jah, tunnen väga hästi. Tema käis muusikakoolis; need on tema noodid ja laulud.“

„Väga hää,“ lausus Bertingson eemaldudes, ja nagu näis, tunduva meeleolu tõusuga.

Ta oli leidnud laualt kokkukärgardatud kirja, mis

kirjutatud käekirjaga, millise Eva Tsee tunnistas praegu Flora Molleri omaks. Kirjast võis lugeda:

Palun, tule täna kella viieks minu poole. Mul on Sinuga veel midagi tähtsat rääkida. Olen nimetatud ajal ükski kodus. Loodan ka, et see jääb viimseks korraks, kus Sind veel tülitän.

Flora Moller

See leid ähvardas tuua sündmuse senisesse salapärasusse täieliku pöörde ja Bertingsoni tegutsemistung sai üha uut hoogu. Vastupidiselt just sellele, kuis ta abilise Lavingu enesetunne muutus seejärele ikka pahemaks, mida kaugemale Eva Tsee oma õhtuse seikluse kirjeldamisega jõudis. Kummalegi kriminalistile näis, et ta seisab kui mitte just mõtsuka enese, siis vähemalt ühe roimakaastegelase avastamisele kaunis lähedal.

Kui Bertingson nüüd tuletas meele Georg Molleri looga ühenduses seisnud asjaolusid ja tegelasi, oli talle selge, et säärase sisuga kirja võis Flora Moller kirjutada ainult Harri Martonile, oma endisele austajale.

Ta väle mõttelend tuletas mitmesuguseid kombinatsioone roima teostamise ja selle motiivide kohta. Muidugi teadis ta, et need on paljalt oletused ja et kriminalisti praksis tunnistas ainult lähtumist konkreetseist faktidest. Kuid paljad tõigad ilma loogiliselt arendatud mõttekäigu-teeneta järgmiste tõsiasiade juure on uurimises surnud punktid, seda teadis ta ka väga hästi.

Siirdudes tagasi kabinetti pani ta vaheukse kinni ja, nagu oli kuulda, asus telefoniaparaadi juure. Sinna jäi ta kümnekond minutiks, jagades mitmele poole korraldusi ja alarmeerides kogu oma käsutuses oleva ametnikkude kaadri. Ta tahtis seekord välja panna kogu oma jõu ja oskuse, et mitte ei korduks Georg Molleri roimaloo selgimise juures avaldunud fiasko. See oli juba isegi küllalt tuska toonud.

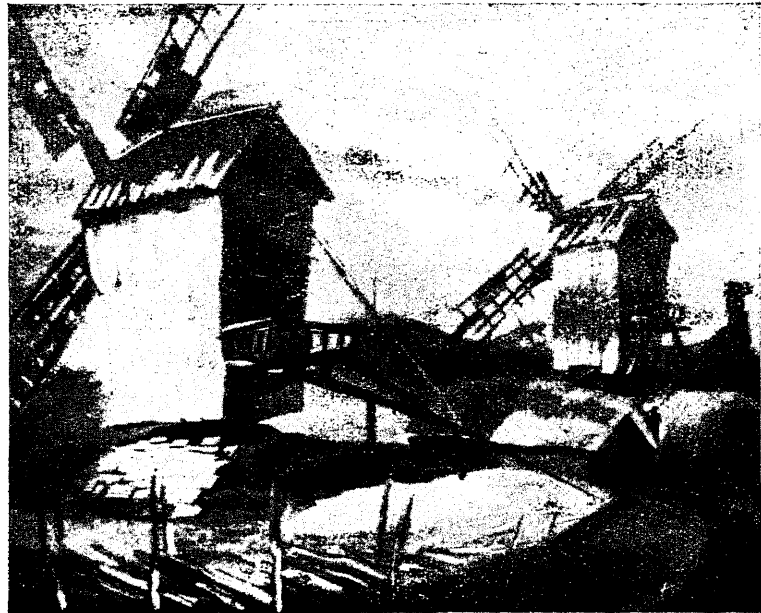
Vaene Laving oli aga täiesti löödud. Ta ei oleks võinud iialgi uskuda, et Edmund Friele, tema sõber ning isik, kellele ta usaldanud vahetevahel nii mõnegi ametalalise saladuse, seisab ühenduses mõne mõrtsukatebandega. Ometi näis see nii, kuna ta oli Eva Tsee, kelle jutu järele ei evinud viimasega mingit soojemat vahekorda, kutsunud mingi salapärase ettekäände abil korterist välja, pidanud teda kinni nii kohvikus- kui restoranis-käimisega ja lõpuks seletanud, et polnudki mingit tungivat tarvidust selleks tegevuseks, ainult lihtne ajaviide.

Et see kõik aga oli korraldatud nii rumalalt, naiivselt ja ettenägematult, see pani Lavingu pisut mõtlema. Kas siis Friele oli tõesti säärane hani?!

Ja Eva Tseele pidi see vahepeäl nii lõbus olnud päev lõppema veelgi kurvemalt, kui oli olnud juba praegu. Kuigi ta tõendas, kuis iganes mõistis oma süütust ja kuigi kriminalistid ütlesid endid seda uskuvat, ometi tuli tal leppida sellega, et on arreteeritud ja peab vähemalt eeloleva öö veetma politseikongis. Seda nõudis säädus ja kord, sellele pidi alistuma.

19. Jälle Harri Marton

VAKSALI heledasti valgustatud ja kõrged ruumid sumisesid kui hiigla mesilastetarud. Just praegu oli õhtune kiirrong perrooni ette tormanud ja nüüd rüseleti, pakid ja kohvrid käes, läbi kitsaste uste välja ooteruumidest.

H. MUGASTO

MONOTÜÜPIA

Vormirõivas ametnikud jooksid tähtsate nägudega edasi-tagasi, piletikassade ees närvlesid hilisemad kohalejõudjad ja siin-säääl jäeti kiirelt jumalaga, vahe-tati viimseid sõnu, käepigistusi, suudlusi.

Harri Marton tundis järsku kellegi puudutust kä-sivarrel ja pöördus momentaalselt ümber. Lüheda-poolne tüse noormees seisis ta ees ja lausus tagasi-hoitud häälel:

„Vabandust, oletè teie Harri Marton?“

„Olen,“ vastas küsitatav, jäädes ootama järgne-vat.

„Palun, ehk astuksite veidi kõrvale, mul on mi-dagi teile teatada.“

Marton kergitas vaevumärgatavalt õlgu ning as-tus tundmatu noormehe järel kõrvale üldisest rahva-sumast perrooniukse juures, kus ta oli seisnud.

„Olen kriminaalametnik,“ teatas võõras nüüd, „mul on ülesandeks teid arreteerida ja toimetada po-litseisse.“

Harri Martoni näo üle libises äkiline punetuse vari, silmad löid hetkeks hiilgama ja ta heitis kiiresti vaheldumisi pilke perrooniuksele ja laiaõlgsele krimi-nalistile. Siis lausus vastu ametniku ootusi ainult:

„Olen valmis.“

„Kas teil pakke pole?“ küsis see.

„Ei mingisuguseid.“

Kelleski tähelepanu äratamata väljusid nad vak-saliruumest. Trepil aga ütles Marton häälel, millest kuuldus pahurust:

„Olen väsinud. Ma jalgsi minema ei hakka.“

„Kuidas soovite,“ vastas kriminalist tagasihoid-likult ja viipas käega eemalseisvale taksiautole. See sõitis kohe ette.

Autosse astumise juures küsis aga kriminalist:

„On teil mingeid relvu ühes?“

Saanud eitava vastuse libistas siiski käega üle Martoni taskute.

Kogu tee vaksalist kriminaalpolitseini sõideti täielikus sõnatuses. Näis, et Harri Marton teadis arreteerimise põhjust, või et see teda üldse ei huvita-nudki.

Méréville pargi üldvaade, graviiür. Kaunimaid inglissüülis parke 18-nda sajandi lõpust

Kuna kell oli juba veerand üks öösi ja kohal viibis ainult valvekorra-ametnik, tuli Martonil ilma pike-ma jututa sääda enese mugavalt sisse ühte poolrõs-kesse kongi ööbimiseks. Sääraste mugavustega oli ta alles mitte ammu rida päevi tutvust teinud ja nüüd ei pakkunud see temale midagi uut.

Üks asi valmistab Martonile siiski veel pisikese üllatuse. Nimelt kriminalist, kes oli ta arreteerinud, ja valvekorra-ametnik saatsid ta otsemaid kongi, ilma et oleksid teda läbi otsinud ning kaasasolevad asjad ära võtnud. Marton imestas veidi ja mõtles, et on vist mõlemad alles õige rohelised oma kohal.

Järgmiseks hommikuks oli Bertingsonil kahtlus-aluseid Flora Molleri mõrvas arreteeritud ja politseisse toimetatud, juba ligi pool tosinat. Isiklikult polnud tal küll aega olnud kedagi taga ajada, see kõik oli ta virkade assistentide ja agentide töö. Tema tegevuse tähtsaim osa seisis alles ees, ja nimelt — kahtlus-aluste ülekuulamine.

Harri Martoni tuppa astumisel silmas Bertingson esimese pilguga, et ta nägi välja õige kurnatuna ja õhutuna. Ta ainult noogutas kergelt pääga tervituseks ja kellelegi pidevamat pilku heitmata sammus talle juhata tud tooli juure. Ta vastas istus jälle see rõugearmiline ilma kulmukarvadeta Pihkala, paberipognad ees, ja valmistus kirjutamisele.

„Noh, härra Marton, jällegi oleme koos,“ lausus

Moodne klassilises süülis aed Bagatelle's, Prantsusmaal

Bertingson muiates ja istus oma kohale laua otsas. „Ma ei lootnudki, et nii pea saame jälle siin laua taga juttu ajada.“

„See sünnib ainult teie soovil,“ vastas Marton kuuvalt, tõstmata pilku oma eest laualt.

„Jah, teil on õigus. Teie soovi ja kavatsuse kohaselt oleks meid praegu lahutanud vist väga suur vahemaa, võib-olla mõni riigipiirgi.“

Marton ei vastanud sõnagi, ainult vaatas korraks Bertingsonile ja tõmbas suu viltu muigele.

Bertingson süütas enesele paberossi, ulatas portsigari ka Martonile, kuid see lükkas pakkumise päänoogutamise tagasi. Tasa enesele nina alla vilistades tuli tuppa assistent Laving, soris ühes väikeses kapis paberite vahel ja istus siis teise laua otsa.

„Kas räägite nüüd, härra Marton, ise meile kogu selle loo nii, nagu ta juhtus?“ küsis Bertingson. „See lühendaks meie mõlema asjatut vaeva ja oleks teile ka kasulik, nagu minu arvates teie ise juba asjaolude seisust peaksite aru saama.“ (Järgneb.)

Kujud elavast mirdist. Kunstaednikkude väljapanekuid Stokholmi näituselt 1930. a.

NOBELI LAUREAATE

ANATOLE FRANCE: Kuningatar Hanejala praeköök (1 köites)

LUIGI PIRANDELLO: Kadunud Mattia Pascal (1 köites)

WLADYSLAW ST. REYMONT: Töötatud maa (1 köites)

SIGRID UNSET: Kristiina Lauritsatütar (3 köites)

JOHN GALSWORTHY: Forsyte'ide saaga (3 köites)

GRAZIA DELEDDA: Kõrkjad tuules (1 köites)

GEORGE B. SHAW: Püha Johanna (1 köites)

THOMAS MANN: Buddenbrookid (2 köites)

KNUT HAMSUN: Maa õnnistus (1 köites)

SINCLAIR LEWIS: Babbitt (1 köites)

John Galsworthy

Forsyte'ide saaga

1. köide 429 lk. Kr. 2.75

Käesoleva köitega algav suurromaan on Forsyte'ide perekonna kroonika. See talupoegade põlvne suguvõsa on oma esivanemalt pärinud suure sitkuse varanduste kogumisel. Et Forsyte'id oma elu päämist eesmärki näevad maiste varade kuhjumises, siis hoiavad nad kangekaelselt kinni ka kõigist kommetest ja viisidest, mis nende varanduste säilitamist aitavad kindlustada.

Käesoleva köite päätegelaseks on Soames Forsyte, kelles suguvõsa varaahnus ja kalikus on saavutanud haripunkti. Kõigi oma eemaletõukavate omaduste kõrval evib see mees siiski tugevat ilumeelt ja kosib täiesti varatu, kuid väga kauni Irene Heron'i. Viimane aga, mitte suutes armastada oma meest, kingib südame Forsyte'ide maailmast kaugel seisvale kunstnikule Bosinney'le. Ent armastajad ei leia õnne: Soames ei anna Irene't vabaks, Bosinney saab surma ja õnnetu naine on sunnitud jääma vastumeelse mehe katuse alla.

Üksikraamatutena ostes, terve sari kaanehinnas — Kr. 50.—.

Eeltellijaile — Kr. 36.—.

Seni on ilmunud 7 köidet.

Järgmistena ilmuvad:

Töötatud maa. Buddenbrookid I, Kr. Lauritsatütar II, Püha Johanna, veebruari ahul.

Terve sari RA lõpuks.

Wl. St. Reymont

Töötatud maa

631 lk. Hind 5 kr. 75 snt.

Wladyslaw St. Reymont

Lodzi linnake kasvab. Üksteise võidu kerivad linna kohale vabrikukorstnad. Vabrikust voolavad reoveed mürgistavad õhku ja maapinda; inimesed, kes voolavad kokku siia „töötatud maale“, kõdunevad füüsiliselt ja moraalselt.

Noor energiline mõisnik Karol Borowiecki on enesele leidnud siin tänuliku tööpõllu. Ta tahab asutada vabrikut, et välja suruda alaväärtuslikku turukaupa, mida produtseerivad Lodzi juudid. Ta mõrsja Anka ohverdab selleks kogu oma varanduse. Karol aga abielu rikka saksa vabrikandi tütreaga, sest Anka varandusest ei piisa sihile jõudmiseks.

Ometi ei rahulda Borowieckit ei rikkus ega rahulik perekonnaelu. Juhuslikult kohates oma endist mõrsjat, kes on õnne leidnud ennastalgavas töös laste-varjupaigas, saab Karol aru, et ta on hoolimatult jalgade alla tallanud oma tõelise õnne, ja nüüd otsustab temagi hakata elama teistele, hoolitsetes oma vabriku tööliste ja nende laste eest.

Paralleelselt brošüüriiga laseb kirjastus müügile ka köited üleni punases kaaliguris (seljatrükk ehtse kullaga!) lisahinnaga 75 senti köitelt (või tervelt sarjalt 10 kr. 50 senti ette makstes). Köited on hõbedase kaanepäberi vahel nagu brošüüridki.

Raamatud saadetakse eeltellijaile kätte nende ilmumise järjekorras, kusjuures tegelikud saatekuhud jäävad tellija kanda.

K.-Ü. „LOODUS“

Posti jooksev arve 2055

„EESTI NAINET“

ON AINUKE NAISTE OMA AJAKIRI

„EESTI NAIST“

LOEVAD MEIE AJAGA KAASARÜHKIJAD
NAISED

„EESTI NAINET“

ASTUB JUBA XIII AASTAKÄIKU

• TELLIGE JA LUGEGE „EESTI NAIST!“ •

TARTUS, GUSTAV ADOLFI 22

RAAMAT-AJAKIRJA

„HUVITAV RAAMAT“

1936. a. esimese kolme kuu numbrid:

- Nr. 1 ERNST KRUSTEN: „SADA HALLI JUUST“. Kaks novelli: „Hõberebane“. „Sada halli juust“.
- Nr. 2 VEGI SAUGA: „TÜTARLAPS HULDA“. Kohtamine Anna Vladimirovnaga. „Tütarlaps Hulda“. „Resignatsioon“.
- Nr. 3 OLAF ROOD: „PÕNEVUSNOVELLE“. „Lumised luuad“. „Esimene klient“. „Umbse juhtum“.
- Nr. 4 EDUARD NUKK: „KUMMALISI LUGUSID“. „Soontagana vanema märk“. „Mõisalossis kummitab“. „Võõra kuub“. „Vana õpetaja“.
- Nr. 5 ERNST KRUSTEN: „LUIK HINGES“. „Luik hinges“. „Unustatud nimi“. „Minu häbi“ j. t. jutud.
- Nr. 6 PETER ZOEGE v. MANTEUFFEL: „KAKS EESTI KÜLANOVELLI“. „Mäss“ (1. detsember Eestis), ilmub saksakeelse käsikirja järelle esmakordselt trükist. „Hundid“.

IGA RAAMAT 64 LK., AUTORİ PILDİ JA ELULOOGA, HIND à 20 SENTI. MÜÜGİL İGALPOOL

KIRJASTUS OLION TALLİNNAS.

*Ilusaim kink unustamatule sõbrale
Kaunim mälestus armastatu albumisse
Elustav tukse hauasõmerastki*

on ilus päevapilt

KUNST-FOTO

A. TEPPOR

TALLİNN, S. Karja 9

*Valmistab tuntud väärtuses kõiksuguseid
kunst-foto töid*

Karusnahatööstus

Eduard Zeisig

Tallinn, Kuninga tän. 3—3

valmistab igasuguseid karusnahkseid töid, nagu: mandleid, muhve, mütse, kraesid; parandab ja uuendab ka vanu. Töö kõrge kvaliteedi garantliks omaniku 35-a. praktika.

Külastage — tutvuge!

*Välismaa suuremate ja soliidsemate ajakirjade
eeskujul*

Kinnitus-Aktsia-Selts
„EESTI UNION”i
JA
Kirjastus OLION’i

vahel sõlmitud lepingu põhjal 12. detsembrist 1935. a.

on Kuukirja OLION iga 1936. aasta-tellija,

kes kuni 31. märtsini 1936. a. annab ära tellimise
ja tasub täielikult Kirjastus OLIONILE aastatellimise
— raha Kr. 5.—, tellimisaja kestvuseks —

tasuta kindlustatud

Kinnistus-Aktsia-Seltsis „EESTI UNION”

õnnetuste vastu
surma juhuks summas **Kr. 250.—**
invaliidsuse juhuks „ **Kr. 250.—**

Majandusministeeriumi poolt 7. 3. 1931. a. kinnitatud üldtingi-
muste alusel üksikute isikute õnnetusjuhuks kinnitamiseks.

Tellides „Olion’i”, seda meie vanimat illustreeritud omakul-
tuuri ajakirja, toetame eesti soliidse kultuurajakirja-literatuuri
arengut ja ennast ja oma perekonda.

M ä r k u s: Kui tellija ise ei soovi kasutada seda t a s u t a
elukindlustust, võib ta oma elukindlustamise
õiguse edasi anda teisele isikule.

Lähemalt selle „OLIONI” numbri tekstileheküljel.

Kirjastus OLION

Tallinnas, Rataskaevu 6-2. Tel. 446-52
Posti jooksev arve nr. 556

1. aprillil 1936. a.

**Kirjastus OLION loosib välja
kuukirja OLION'i 1936. aasta-tellijatele**

aastapreemiaga — 1. aprillist 1936. a.
kuni 1. aprillini 1936. a. täieliselt
tasuta Kinnitus A/S. „Eesti Unioni“

2 poliisi: 1) Elukinnitus surmajuhuks
Kr. 5.000.—

2) Õnnetusjuhuse vastu
kindlustuse surma juhuks

Kr. 10.000.—

invallidsuse juhuks

Kr. 10.000.—

Lähemalt nende kohta leiate OLIONIS Nr. 17/18 1935. a.
ja OLIONIS Nr. 1-2 (1936).

KIRJASTUS OLION
Tallinn, Rataskaevu 6-2. Telefon 446-52
Posti jooksev arve nr. 556

Soovitame

RAAMATU-AASTA SIHTE TAOTLEVAID RAAMAT-AJAKIRJA
„HUVITAVA RAAMATU“
SEERIAS ILMUNUD HUVITAVAD VÄÄRTRAAMATUID:

„Sada halli juust“

Romaanivõistlusel auhinnatud autori
ERNST KRUSTENI
novellid.

„HUVITAV RAAMAT Nr. 1“

„Tütarlaps Hulda“

Eesti naisüliõpilase **VEGI SAUGA** kolm jutust
naisüliõpilaste j. t. elust. Mida huvitab
eesti naistudengit, kes ta on?

„HUVITAV RAAMAT“ Nr. 2

„Lumised luuad“

OLAF ROODI põnevusnovellid. Neist esime-
mene, mis andnud teose päälkirja, ilmub nüüd
muudetud kujul teise trükina.

„HUVITAV RAAMAT“ Nr. 3

Iga raamat 20 senti, 64 lhk., ühes autori pildi ja elulooga.

Ilmub 2 korda kuus.

Tellige „Huvitavat Raamatut“!

Kirjastus OLION, Tallinnas
RATASKAEVU 6-2